Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 12 СЕНТЯБРЬ, 1981 ШУ. ● № 110 (6500). ● Мах 2 кеп.

Ахархочо бIарчча шера хьийгача къих фу хин-над хьахьокха а цуи эггара, хьалагIа йола а ха а гуй-ре. ХIьта цхьайтталагIча питилетки хьалхара гуй-ре къаьстта бехктокхаме я Нохч-ГIалгIайчен юртбоа-хама къахьегамхошта. Из беркате хиларах, дерриге балхаш дика чаккдахарах тийша да кердача пяти-летке тIайша доккхий социалистически дехкараш а парте XXVI съезда исторически решенеш а толламе кхоачашъяр.

ХIанз юрта дерриге а цхьатарра лоархIаме да: хьажкIаш, комсаш, дуга, шекара свеклаш, кхийола культураш чуэцар, доакъар кийчдар, лаьтта ахар, гурахьа юе культураш дIайийна ахор, баьцадараш, сом чуийца баккхар. Царех цхьаккха а хIама дац тIехьадаккха йиш йолаш.

Иа кхетадеча республики колхозийн совхозийн къахьегамхоша дерриге низаш оерцагIдьхад гуйран балхаш лерттIа чаккдахара, хьатIадоагIача шера керда толам баккхара кийчо яра.

Кхашка — гуйре

Укх шера пачхьалкхенна ялат дIадалара ялак кхоачашъяра къаьстта лоархIаме да духкхача мот-тигашча дика хьункъаль хьажкIаш сиха а ца йой-таш а чуэцар. Из болх дукхача моттигашца дика дIаболебаьб. Масала, Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозо ерриге хьажкIаш 20 дийнахьа чуэца а пачхьалкхенна планал совгIа 1500 тонн дIалла а дош деннад. ХIанз кхашка болх бен я хьажкIаш чуэка ворхI комбайн, пхийтта ав-томашина, тележкаш тIехьа йола йийтта трактор. ЛерттIа лел техническ а культурно-бытовой а гIу-лакх делга. Къахьегамхой депутатий станичин Сове-та исполкомо юрта баха нах оерцатIбаьхаб кхашка йиса хьажкIаш хьагулъяра. ЦIендаьдаьнна кхаш удобренеш а тайсе аха [illegible].

ХьажкIаш чуэцалга нитта дика лел республики дукхача кхыча боахамашка а. Техникех боагIача тайпара пайда а эцаш ю болх бу Шелковской, Грозненски, Шалински районий цхьайолча колхо-зашкен совхозашкен.

Цхьабакъда, гIулакхаш миссанахьа а нитта лел ала йиш йолаш дац. Моттигаш а комбайнаш каст-каста йохаш, технически гIулакх делго, наьха йоа-кхо елга, царна юкъе социалистически яхь йоар-жаелга тесса дита. Хьаэцаргьа Гудермесски район. Цуи боахамашка а хьажкIаш чуэца 20 комбайн. Бакъда, царех хIара дийнахьа болх беш нтт-шийтта мара хилац. ХIьта цар дей норма 30—50 процент мара кхоачашъяц. «Терек» совхозе кхаь дийнахьа 20 гектар мара чуийца яц.

Укх дохошка шекара свеклаш чуэца болабеннаб республика къахьегамхой. Дукхача боахамашка дика хьийкъай из культура. Цудухьа хIанз дерриге а де доза цхьа килограмм ца йойташ из чуэцара а пачхьалкхенна дIаллара я. Шекара свеклаш хьа-йовхача хьинаре къахьег «Шалинский» совхоза ме-ханизатораша. Цар дош деннад соахка а саяна уж сиха чуэца, шоай социалистически дехкараш дикка тIехкхоачашде.

ХIара денна шерагIа даржаш латт комсаш, дуга, генараш кхийола а культураш чуэцалга. Уж бал-хаш деча геттара лоархIаме да наьха къахьегам ди-кагIа вIаштIехьбаккхар, ма мотта техниках, транс-портах пайда эцар, кхашка къахьегачар е йоагIача тайпара йоакхо яр, царна мел эшар Iалашдар.

Тахан республика къахьегамхошта деча балхашта юкъе сагатагIчарех да доакъар Iалашделга. Дукха йоеццаш из дош дийцар парте обкома III пленумеме. Цига белгал ма деннхара, укх тIеххьарча ше-рашка республике кIезига болх баьбац доакъар доаккхилга дегIаккхувлара. ДукхагIа йолча колхо-зашкен совхозашкен доакъар Iалашдара лаьрххIа отрядаш, бригадаш, доакъар Iалашду кхийола под-разделенеш хьаьнй.

Грузински ССР-ен Грузе Коммунистически пар-тен 60 шу дизара хетаь Тбилиси хиннача торжест-венни заседание къамел деш ховкъоста Л. И. Бреж-нева аьлар: «...Хьайбий боахам дегIабоалабара юкъе-меттера декхар — доакъара база чIоагIъелга. Цун-га диллача хIалзара пятилетка дукхача дакъе доакъара пятилетка хила йоагIаш я».

Хьайбашта шорIта гIожа а мош а доакъар Iа-лашде дика торонаш я укх шера вай республике. ХIьта дарех лерттIа пайда а эц дукхача района-ша боахамашка. Парте Шелковской райкомо, юххьан-царча партийни организацеша, юртбоахама специа-листаша чIоагIа терко ю масса а тайпара доакъар ца хулла дуккагIа Iалашдара. Цу гIулакхе митта йоакхо ю Ачхой-Мартановски, Грозненски, Назрановски районий боахамашка, кхычахьа.

Доакъар дуккагIа Iалашдарца цхьана цIенхаштта терко е эза цунца кхоачам хиллал белкови компо-ненташ хилийтара, из кийчдара технологи нийса лелаяра. Цхьабакъда, таханарча хьалага хьежача шаьра гу из гIулакх чIоагIа доал доацаш леладелга, из проблема къоастаяра юрта боахама министерст-ва, ведомствий, колхозийн совхозийн кулгалхоша, специалисташа боагIаш бола тIахьожам ца лоагта-белга, уж цунга тIагIоллара хьожилга. Из гIулакх цIенхаштта тоаданза даргдолаш дац.

ЦхьайттаIагIча пятилетка шоллагIча шера хьун-къама лорд йоллара эггара бехктокхамегIа дола де-нош да хIанзара дараш. Механизатораша лаьтта кийч-дарга, ха ца туллийташ гурахьа юв ерриге куль-тураш дIаерга хьежжа хургда хьатIадоагIача шера чудахьар а. Цудухьа республика дукхача колхо-зашкен совхозашкен дерриге низаш оерцагIдьхад лерттIа лаьтта, дIаде деза фу кийчдара.

Цхьабакъда, кIезига моттигаш яц из гIулакх тес-са леладеш е. ХIанз, ха дика латтача хана, ден а бус а лаьтта оахаш хила беза механизатораш. Цар балха цахаддаш тIахьожам хоаттабе дехкарийла ба специалисташ, мел эшачунца уж Iалаш а беш.

Лоацца аьлча, гурахьа де деза балхаш Iалаьмате дукха а, хIаьта уж дерригаш бехктокхаме а да. Пар-те районии комитеташа, юххьанцарча партийни ор-ганизацеша, специалистийна шоай хIара деннара де-кхар лерхIа деза уж дика чаккдахара тIахьожам лоаттабелга, берригача наьха, техника болх кхетам-де вIаштIехьбоаккхилга. Къаьстта тернам тIабахий-та боагIа кхашка кхе мел даьр сиха а ца дойташ а чудара, доагIача тайпара дIаоттадара, лерттIа лорадара.

ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!

ЦхьайттаIагIча пятилетка хьалхарча шера дика тола-каш доах «Старогрознефть» НГДУ чуйоагIача мехкдаьтта газа йоахача 4-ча цеха кол-лективо. БерхI бетта планал совгIа 10060 тонн мехкдаьтта даьккхад из. Шоай социали-стически декхараш массаза а тIехкхоачашдарца белгаль-ъьннай уккаш С. Крусинский керте латта бригада. ХIара шера мехкдаьтта дукхагIа даккхара тюменски мехкдаьт-тахошта баь кхайкам хьал е лаьца шера илаш хаша хьал-ха кхоачашъяра шоай низа хьинари ца кходеш къахьег цеха коллективо. Планал сов-гIа 15 эзар тонн мехкдаьтта дакка дош деннад цар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара ъьттехьа) оператор С. Налин-кое, мастер А. Боша, цеха парторганизацие секретарь И. Бетиров социалистически декхараш кхоачашдарах да-габувл.

И. ПЛИЕВА сурт.

Болх — бригадни хьисапе

Тха заводе къахьегаш 16 комплексни бригадаш я, хIаь-та кхы керда яраш а вIа-шагIъехк оаха. Сона дуаца лов Эвиян Юрий Николаевич керте латтача бригада кол-лективах лаьца. Кузнечно-прессови цехе къахьегаш я из.

16 саг ва бригаде хьаьна-ла. барт тайна къахьегаш. Массаза а шоай социалисти-чески декхараш тIехкхоачаш-дарца белгалбаьннаб кол-лективе А. Гладких, В. Иноч-кин, Б. Федорцев, Н. Куче-рява, М. Мамукаева, З. Джацаева, кхыбараш. Ди-ка лел бригаде къоначча болхлошта къахьегама кхе-там балара болх. ХьалккувшйоагIа тIехье хьехамчий те-жамеча кара кхоач, цар Iо-мабу нагирхой дика къахье-га, балха хинех бизав пайда эца, шоай дика традицеш царна дIайовзийт.

Белгалдаккха деза, цхьан нирдагIа беча къахьегамо бригадапа социальни пайда луш хилар, хIара доакъаш хочун творчески торонаш гу-чайоахелга. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийт шоаш про-изводства дай болга наха дIахайта, уж барт тайнен новкъостал дара кийчен хи-лийта. Цу баьхьаше лакхлу ший а новкъостий а балхах бола бехктокхам.

Барт тайна Эвиана бригада доакъашхоша цхьана къа-хьегарал совгIа цхьана са а лоI. Уж наст-наста ух Кас-пийски форда тIа. Серженьюртарча хоза Iалам долча салоIача базе.

И. БОРИСОВ,

медицински инструмен-тий гудермесски завода агитаторий группа кул-галхо.

Вокхкен хален вахара никъ дIабихьаб Сийлахь-боккхача Даймехка тIемен къахьегамен ветерана Гриш-ченко Василий Тимофеевича. 1946 шера денз «Малгобек-нефть» НГДУ цхьоалагIча промысле къахьегаш хьанос-гIа шоллагIча группа нивэ-лид вола оператор. Денал во-лаш, турпалара майрал йо-лаш волча В. Гриченкона дукха тийнад тIема совгIа-таш: ЦIеча седкъа орден, медалаш, хIаьта къахьегаме дика толамаш дахарах а бел-галваьхав из Даьхено.

СУРТА ТIА: хьалха латта оператор В. Гриченко шоай установката хьожаш ва.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕННА — ОНДАГIДОЛА ХЬАЙБАШ

Пачхьалкхенна дулха лаьрхIа дIатела хьайбаш дер-сагIа хилийтар мел лоар-хIаме да кхета а деш, къа-хьег «Серноводский» совхо-за хьайбаш леладераша. Укх шера цар дулха дIачутелача хIара устагIах дозал юкъера лаьрхIача соахка хиначул ворхI килограмм дукхагIа да. Укх шера хьалхарча ах ше-ра совхозо пачхьалкхенга бехкаб 1392 устагIа. Цар до-зал гIанхетарах бIаь цент-нер дулх дукхагIа даьннад.

Белгалдаккха доагIа цхьаь-нха а. ДIачуденнача нах 80 процент юкъера дазтал до-лаш лаьрхIад. хIаьта ЦIеча Эскара цIерагIча колхозо дIа-чуденнарех — 47 процент.

Сунженски района боаха-машта юкъе пачхьалкхен-на дулх дIадалара хьалха я из совхоз. ХIаьта 1 сентябрь хьатIаотташ цо дехкад 928 центнер — соахка цу хана дехка хиначунна нийсдича массехказа дукхагIа.

Укх шера кондици дикагIа йолаш пачхьалкхенна хьа-кхарч дIачутел XX партсъез-ден ЦIеча Эскарен цIерагI-ча колхозаша. Хьалхарчо дIачуенарех 05 процент яраш бевоник оала дика дулх долаш лаьохIай.

Орджоникидзе цIерагIча колхозо укх шера пачхьалкхенна дулха лаьрхIа 238 бе-жан дIачуденнад. Цар хIара-ие дозал 316 килограмм а хиннад. Из района эггара ди-кагIа хьокхим ба. Колхозхо-ша 90 къона бежан дIачу-деннад 350—400 килограмм дозал хулаш.

КондицегIа дола хьайбаш пачхьалкхенна дIачудала-ра районе шоллагIча моттиге ба «Заветы Ильича» колхо-за хьайбаш леладераш.

Н. АКСЕНОВ,

Сунженски районни га-зета болхло.

УКХ ШЕРА 10 СЕНТЯБРЕ ШУРИН ФЕРМАША БАЬЧА БАЛХА ХЬОКХАМАШ ГОЙТАШ ЙОЛА СВОДКА

Районаш	ХIара Iаттагара дийнахьа яьккхар (кг.): 10 сентябрь	ХIара Iаттагара дийнахьа яьккхар (кг.): 10 сентябре
Шелковской	6,5	7,7
Наурски	7,7	7,0
Грозненски	5,8	6,0
Гудермесски	5,8	5,8
Сунженски	5,3	5,4
Назрановски	5,1	5,3
Шалински	5,4	5,3
Надтеречни	4,4	5,1
Ачхой-Мартановски	5,2	4,8
Урус-Мартановски	4,7	4,4
Малгобекски	4,2	4,2
Республике гIолла	5,6	5,7

ДОАКЪАРА КХОАЧАМ БАЬБ

Укх шера Грозненски рай-она боахамашта юкъе хьай-башта доакъар кийчдара бал-хаш къаьстта дикагIа вIаш-тIехьдаьккха дIахьу 1 Мая цIе-рагIча колхоза механизатора-ша.

10 сентябрь хьатIаотташ цар кийчъяьй йол 1598 тонн, ча — 4169, силос — 11500, сенаж — 1650, витаминни баьца хьоари гранулаш 1600 тонн. кхы тайпа моно-корм оала хьаьна доакъар массехк бIаь тонн.

Соахка цу юкъа Iалашдаь хиначуница нийсдича из дук-кха а дукхагIа да. ХIаьта ча, силос, баьца хьоар, гранулаш шера планагIа кийчъе йоагIа-чул дукха а дукхагIа кийчъ-лий. Дерригa Iалашдаь доа-къар а шера планагIа кийчде доагIачул ши эзар ах эзар тонн дукхагIа да.

Цу хьакъехьа къамаьл хи-лар са колхоза парткома сек-ретара заместителаца Голо-ванов Анатолий Петровичаца, профсоюза комитета предсе-дателаца Шагаева Татьяна Сергеевнайца.

Мишта вIаштIехьдаьннад шуи колхозхой из боккха то-лам баккха аьнна аз хаттар дича, Шагаевас доккдал а деш жоп делар:

— Из колхозхой къахьега-мах хьахинна беркат да. Барзи цхьоагIан йолаш низ болаш коллектив я тха нр. Дукха ба тха боахаме тIема а къахьегама а ветеранаш, шоай вахар колхозана дийза бола кагий бараш.

— Цул совгIа, КПСС 117 член чуводаш йола тха колхоза партийни организаци а боккха низ ба, — тIатох Голованова. — ТIа-тIа дика-гIа къахьегаш. Даьхенга ду-кхагIа шура, дулх, ялат, сом, баьцадараш доахаш къахье-га дош деннад тха колхозхо-ша.

ТIаккха цо цIаьннар бакь-деш Татьяна Сергеевнас хьа-хьокх сига соахка гурахьа из боахам Iобилла шовзткъен итт шу далар деэдеш доккха цIей хиначча дийнахьа даьк-кха шоай къахьегамхой сурт. Цу тIа ноакхош дIалаьца орденаши медалаши а йоах-каш багIа механизатораш, хьайбаш лелaдераш, соми баьцадараши кхедераш, ха яха а яханза а бола колхоз-хой.

Доакъар кийчдара балхаш сихдаьд колхозхоша. Механи-затораш боахк люцерна хьо-кхаш, хьажкIех силос кийчъ-еш, кхы доакъара культураш чуэцаш.

Доакъара лаьрхIа дукхагI-йола культураш цар хьалкхе-яьй Тийрна довкъел сехьарча хий дехкача лаьтташка.

— ХIара люцерна гектара тIера 320 центнери хьаж-кIий гектара тIера 250 цент-нера моша доакъар даьк-кхад оаха, — йоах колхоза керттерча агронома Бушев Владимир Андреевича. — Уж культураш саьна дика хьийкъаяр рапс, суданка, кхычараш.

Тхо долх люцерна хьокха-ча кхай тIа. ДнзалагIа на хьокхаш воаллар КИР-1,5 яхача комбайнаца Жужлев Михаил Макарович. Цо хье-кха буц шин прицепаца дIа-кхухьар деттаж долча доа-хана Абдулкадиевне Русла-на.

ЧIоагIа терко ю колхозе хьахиннар ца дойташ чуэца-ра, из лорадара.

Ялат кходара люцернахи хьажкIий мошача силосахи доакъара свеклаш а етташ, комбинированни оала доа-къар кийчдеш латт укхаза. Цхьаннена тIехьа шоллагIъ-яр а йоагIаш люцерна, аьта моша хьажкIаш, доакъара свеклаш тIайола тракторни лафеташ хьатIаух из тайпа доакъар кийчдеча кIоага. Цу гIулакхо цхьа эзар совгIа тонн ялат юхедут хьакхерч кхабарга дIадахийта ца ле-лаш. Из боккхача маьха гIу-лакх да.

Колхоза йоккхача шурий комплексана никъ мара юкъе боацаш я кормоцех. грану-лаш ю АВМ-1,5 яха агрегат чу а йолаш. Гаьннара хьахо-зар цо ду тата. Из йолча ца-хаддаш хьатIаух люцернахи, аьтача гIадамехи, етта йола тракторни лафеташ. Уж вIа-шагIа а эеш башха дика гра-нулаш ю цу агрегатаца. Цхьан минута из сацийта ха ца йовеш цунга болх байт операторашa КПСС члена Го-линов Владимира, Поздняков Андрея, механика Аллвердов Игора. ХIара дийнахьа 18 — 20 тонн гранулаш кийчъю цу агрегатаца. ХIаьта ерриге а цар кийчъяьраш шиъ бIаь тонн совгIа я.

Кормоцеха дукха гаьна яц аьлахи чахи даь эргIаш латта-центральни склад а. Укх де-вошка дикача хаоттамах пай-да а эцаш, шоай ма хулла кхашка юхедисаь доакъар ци-га хьатIаувзаш боахк механи-затораш. Стогометатела тIа вагIача Величко Федора хьал а телаш суданках эргIа деш воаллар Мельников Михаил. Шаккхе а дика лоархIавора шоай балхах. ХIаране 140 — 150 процент кхоачашъю шоай балха нормаш.

Йоккха аре а дIалаьца де-гIа механизатораша даь доа-къара эргIаш.

Нитта цхьан комплексагIа дIахьу цу колхозе доакъар кийчдарца дувзаденна дерри-балхаш. Уж ду кховзткъе итт механизатор чуводаш йолча Серебряков Юрий Евлантье-вича кулгаллоча дукха техни-ка йолча бригадо. Цхьа меха-низатор вац царех ший бал-ха норма кхоачаш тIехкхоа-чаш ца еш. ХIаьта царна юкъе яьржача социалистиче-ски яхье къаьстта хьинар сиденна къахьег Нохч-ГIал-гIай АССР Лакхехьарча Со-вета депутата. Къахьегама ЦIеча Байракха ши орден ле-лаеча Пронин Василе, Ацаев Суплиана, Хуторский Анато-ле, Сантов Витрихьажас, Аничкин Андрей, Леденев Виктора, кхычар.

Доакъар кийчдара гIулакх лерттIа вIаштIехьа а даьккха дахаддаш конвейерагIа мо-шен хьаьнен доакъар лоатта-дарах къаьстта дика къахьег укх шера колхоза хьайбаш леладераша.

С. АУШЕВ.

ДЕЗА СОВГIАТ

1980—1981 шерашка Iаьн зама лахьа доахана дика Iу-нал дарах а, IенгагIа дахарах а, цар продукци пачхьал-кхенна дIачувлара процент лакха хиларах а Ерригасоюз-ни социалистически яхье ко-тало яьккхачарна юкъе я вай республикерча Назрановски района «40 лет Октября» яха совхоз.

Укх денношка совхоза елар КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота.

Деза совгIатаца совхоза къахьегамхой даьккъала бук-ца баьхкабар Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатель М. А. Керимов, КПСС Назрановски райкома хьалхара секретарь А. А. Мякиев, райисполкома пред-седатель А. Х. Аушев.

Грамота дIаялалехьа М. А. Керимова дийцар вай рес-публикерча юрта боахама къахьегамхой гIулакхах, то-ламех 11 пятилетке парна хьалхашка латтача декхарех.

ТIаккха партена а прави-тельствана а баркал оалаш къамаьл дир совхоза дирек-тора М. Албакова. Цо бел-галдаьккхар, дезача совгIато къахьегамхой а боахама кул-галхой а бехктокхам кхы а лаккхбергхилар.

Бухсоцаш Албакова дош делар КПСС ЦК-на, СССР Министрий Совета, ВЦСПС-а, ВЛКСМ ЦК-ана 11 пятилет-ка декхараш совхозо ханал хьалха кхоачашдергхиларах а укх шера планал совгIа 3 эзар тонн ялат, 1500 тонн шекара свеклаш, 180 тонн шура, дулх, кхийола юртбоа-хама продукташ пачхьал-кхенна лургхиларах а.

С. АРЧАКОВ.

СИХЪЯЬ ЧУЭЦАШ ЛАТТ ХЬАЖКIАШ

Хьалбоалаш латтача мал-хаца дIадоладу шоай къахье-гама ди «Атагинский» совхо-за механизатораша. Шоай беррига низ тIабахийта, хIа-ра минут кхоеш къахьег хьажкIаш лелаераша хьал-хсебаь хьувкъам шеббаь чу-эцар, пачхьалкхенга «до-шо» хьажкIаш йохкара план кхоачашъяр духьа.

Цхьацца йолча моттигаш-кара хIанзале хьажкIаш чуий-ца баьннаб совхоза болхлой. Белгала аьлча, республике цIи хеза хьажкIаш лелаер Гайтамиров Ширвани къа-хьегача шоллагIча отделене-ре. ХIанзчул тIехьагIа сов-хозе чуэца елаш 800 гектар совгIа я хьажкIаш — дIа-йийна хиннарех аханел сов-гIа.

Совхоза кулгалхоша къаьстта уйла тIайохийт кхашкара балхаш вIаштIехь-дахара: дерриге низаши тех-нически средствоши йоагI-йоагIача тайпара нийсъь дIаоттаьй, наьха къахьегам лерттIа, балха ханах цхьаь-кха минут лехьа йоаргIоа-ши вIаштIехьбаькхаб. Хаоттам мичча бесса бале а, масс тайпарча хьисапегIа хьажкIаш чуэза гIерташ ба кхаш леладераш. Цар дика кхетаду, хIанз хоадам беш яр ха йолга.

Совхоза центральни хьат-тарча учетни документаш тIа укх тайпара цифраш я: ерригa хьатIаела хьажкIаш — 2335 тонн, пачхьалкхенна дIаеннараш — 1547 тонн. Уж я боахама хьажкIаш ле-лаераша пачхьалкхенга йохка лаьрхIарех аханел сов-гIа.

ХIара денна йоза хьаж-кIаш чуэцача хьинарегIа болх берий цIераш. Царех ва Дараев Оалхазар, Гайтами-ров Хасмохьмад. Белгалдак-кха лов сона, Дараев Оалха-зара ший даьцен кхаь веший-цен цхьана болх беш хилар. ДараевагIар дезале берригаш а механизатораш ба. На бола ялаташ чуэцача а цул тIе-хьагIа хьажкIаш чуэцача а хана берригача шоай дезал-па цхьана хул уж кхашка къахьегаш. Царех оал деза-ла звено.

Дика хьийкъай совхоза хьажкIаш укх шера. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIа-ра 75—80 центнер йоал. Боахама кулгалхоша, специа-листаша гIулакх творчески леладарах, партийни, профсо-юзни, комсомольски органи-зацеша боккха организатор-ски политически болх ба-рах, хьажкIаш лелаераштa юкъера социалистически яхь чIоагIа хиларах йоккха къа-хьегама котало яьккхай.

— ХьажкIаш чуэцара бал-хаш сихденнад хIанз, — йоах совхоза керттерча инженера, уборочно-транспортни комп-лекса начальника Ахмадов Шамуна. — Цхьайолча хана халача хьалашка болх бе бе-за механизаторий. 80 гек-тар йола е участок тахан — кхоана чуийца довла лерхI оаха, хIаьта из тхоай вIаш-тIехьдаргхиларах тхо шекo йолаш а дац, нагахьа саьна, бакъдар аьлча, хаоттамо тхо-на новкъарле ца йой. Цул тIехьагIа воих участке гIерг-да тхо. Кагийча наха беэам тIабаха, хьинар чIоагIа ай-дения къахьег. Тхоай де йиш йолаш мел дола хIама ду оаха хьалкхеяь хьажкIаш шоай ханнахьа пачхьал-кхенга дIакхачийтар духьа.

Тахан боахаме чIоагIа уй-ла тIайохийт хьажкIашн си-лоси цIеньль чуэцара. «Цхьаккха грамм ца йойташ» — нитта деза а йолаш болх бу уборочно-транспортни комплекса механизировании звеньяша. Сиха лел механи-затораш. Дийнахьа а бус а халданза болх беш я «нха-хьетт — элеватор яха убо-рочни конвейер. Дика уйла ль вIаштIехьбаькхаб цун болх. Заправка а технически гIуллакхаш а духхьал кхай тIа ду. Цу дерригачь хIамаша лерхIар цаI да — беза маь-ха ха кхоелга.

Боахама къахьегамхой дог тийшад нийса оттаьча гра-финах боккха пайда боалаш хиларах. ХьажкIаш чуацача дакъа лоацаш волча хIара болхлочоа дика хов ший де-кхараш а хIаьта нитта ком-байнерашта, уборочно-тран-спортни комплексана хьал-хашка оттадаь декхараш а малагIаш да. Къахьегамах луш бола мах бухсоцаш хьахулачох, баьча балха ди-калах тийша ба. ХIара денна хьалхабаьннараштен хьинаре-гIа къахьегараштен призаш а кхчаи оремеш а тел. Лоац-ца аьлча, долла хIама ком-байнерашта, автомашиний во-дителашта ларах, цар хьина-рах тийша да.

Цкъаза, йоачаща хало тIе-оттайнча, ши трактор а техе болх ба безаш хул кхай тIа, хIаьта а механизаторашa цун-на духьала йоакх шоай гон-зал, организованность, опыт.

Комбайнаш шоай болх бах ма яьллиге а, совхоза кхаш-ка арайоал тракторш. Гура-хьа ялаташ дIаде лаьтта кийчдеш я уж. Иизза комп-лекс а йолаш, цхьаккха хIа-ма лоарзагIа ца доалийташ ду цу боахаме кхашкара балхаш.

А. АРЧАКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР хьаяь 60 шу дизарга

НОХЧИЙИ ГIАЛГIАЙИ ХАЛКЪИЙ СОВЕТСКИ ПАЧЧАХЬАЛКХАЛ ХЬАЯР

Доккхий эррига союзан цIейш санна белгалдоах вай мехка союзани автономни республикай дахарепе юбилейни даташ. Цу тайпарча цIеех лоархIаш я цхьайолча республикаша совкъея укх шерен белгальяьха СССР къамийи халкъийи советски пачхьалкхал хьаяь 60 шу дизара юбилеи а. Цу тайпарча юбилейна кийчлуш я Коммунистически партен ленински къамий политика практически чакхъяхар бахьан долаш дуй кха къамаш дахача Советски пачхьалкхен цхьатарра боккъо йола бIарчча цхьа дакъа а хинна дIаэттеи шоай халкъаш вежарашка болча социалистически дезала юкъелахан йола вай республика. Тахан лоацца карагIдувларий бе ма боаггIара мах а беш, баркал оалаш дагаух вайна цу толамашка кхачача наькъагIа цхьа этапаш.

НОХЧ-ГIАЛГIАЧЕН халкъий советски пачхьалкхал хьаяр социализм хьалъяра юкъарча закономерносташца хьежжал цар шоай тайпара башхалонаш теркалъеши хиннад. Къулбаседа Кавказе Советски Iаьдал боккъонца чIоагIденна даьнначул тIехьагIа лоархIаметIарча декхарех цаI хиннад социалистически хьисапаш массе метте чIоагIдаран дегIаккхувларан. Маоссе а къамех бола къахьегамхой цхьатарра боккъонаш йолаш, интернациональни уйлаш ихотабенна, доттагIал вошал долаш хургбола политика чакхъяхара массе а оагIорахьара гIо дергдолаш цун территори, пачхьалкхен Iаьдален управленен моттигера органаш, общественни организацей система вIаштIехьйоаккхилга. Из декхар кхоачашдеча хьалхарча юкъагIа эррига Къулбаседа Кавказе вIашагIъелляр революционни комитетий система. Нохчашкахьеи ГIалгIашкахьеи 1920 шера апреле вIашагIъехкай ревкомаш...

Пролетариата диктатура функцеш чакхйоахаш йола гражданский тIемен Iаьвила хьана йолех чрезвычайни органаш хиларах тарра, моттигашка Советски Iаьдал чIоагIде дезаш хиннай ревкомаш. Мах баь вагвоацаш дика гIулакх даьд цар пролетариата диктатура Iаьдал чIоагIлар духьа лоаттабеча къовсаме, хоржамаш дара наькъаца советски органашта дIахо демократизаци яра, лоаман дерригача халкъашта автономи ялара эша къалваш вIаштIехьдоахача.

Партийни органий кулгалца 1920 шера партийни, советски, профсоюзни актива окружнойи краевойи совещанеш йир лоаман халкъий болхлошен ахархошен юкъарчал доацаш дакъа а лоацаш. Цу совещанешка Советски Iаьдал моттигашка чIоагIдара опыт дIа-юха ийцар, практически предложенеш кийчйир лоаман халкъий пачхьалкхал хила ма йоагIара вIаштIехьъяккхара. Масала, 1920 шера октябре бовш хиннача коммунистически организаций краевой совещанe лоаман наьха автономни республикаш хьекха аргйоацаш лаьрхIар.

Из даьна дергдоацаш дIар классови моастагIаштеи зуламеча элементаштеи духьала лоаттабеча къовсаме лоаман дерригача халкъий къахьегамхой низаш вIашагIтохар, лоаман наьхах болча болхлойи ахархойи классови къамани сахкетам чIоагIбара болх дIаболабар, халкъашта юкъера доттагIали тешами чIоагIагIа хилийтар духьа. Уж деррига хьаиа'и теркал а даь, Горски АССР хьае аьнна решени тIаийцар 1920 шера 17—18 ноябре Владикавказе хиннача Терски областа халкъий ьиналий съездо. «Цу автономе, — йоахар съездо тIаийцача резолюце тIа, — **кхы а дукхагIа чIоагIдергда Горски республикаи Советски Россеи къахьега адамаш вIашивуьзаш дола вошала букъамаш**». Цу съезде ше къамаьл деш, Г. К. Орджоникидзес къаьста белгалдаьккхад эрсий болхлочунцара лоаман халкъий цхьоагIо цар паргIатонна цхьатерра боккъоний лерд хилар. «**Россе самодержави дIаьккхая контрреволюци хIалакьяьи бола эрсий болхлойи ахархойи**, — аьхад цо, — **лоаман наьха доттагIийи вежарийи ба... Росс болхлошцаран ахархошцарен цхьоагIо чIоагIъяьй юкъера гIулакх бахьан долаш эрсий а лоаман наьха а дикагIа болча къонгаме укхаза Iоахийтача шоай цIийца**».

РСФСР ВЦИК-а Президиумо 1921 шера 20 январе лаьрхIа арадаьккхача шиъ декретаца законагIа чIоагI а даь дIасттадир Горски АССР хьаяр. Цунна юкъелхар къамий ялх округ: Нохчий, ГIалгIай, ХIирий, Черсий, Балкхарой, Къоаршой. Шоаш къаьстта административни единицаш а йолаш ГАССР-а юкъелхар городаш Грозный, Владикавказ. Горски республике бисар лоаман наха юкъе бахаш бола казакаши къычахьара тIабаьхка нахи. КIеззига цхьа ха яьнначул тIехьагIа цунна юкъе а йолаш хьайир Сунженски казачий округ. Цу хана Къулбаседа Кавказе лоаман халкъаш пачхьалкхен чу вIашагIтохара эггара тIойленагIа йола форма яр дукха къамаш лахаш йола Горски республика. Цо гIо дора царна юкъера доттагIали цхьана леладу гIулакхаши чIоагIдара. Йиш хулийтар цар боахама ресурсаш вIашагIтоха.

В. И. Ленин чIоагIагIа терко еш хьийжав Кавказе къамий дош къоастадара процессага, дег тIара къоабалъяьй Кавказа советски республикаш. 1921 шера 14 апреле «Азербайджана, Грузе, Армене, Дагестана, Горски республика новкъосташка коммунисташка» ше дахьийтача письмо тIа Советски Iаьдал чIоагIдери дIахо дегIадоладери духьа, социализм хьалъе йолаллар духьа партийни организацеша лоаттабе безача къовсама программа еннай В. И. Ленина. Цо хьахийкадаьд, «**цар айххача цхьоагIоно буржуази йолча хана бIарги ца айначев буржуазни строй йолча хана хургйоацачел тайпаре йола къамий машара образец хьаергйолгах**» ше дог тийша хилар.

Кавказа коммунисташта Ленина хьийхад моттигера хьалаш — революци котйовлача хана хинна общественни строй, быта, къамашта юкъерча гIулакхий башхалонаш шоай балха тIа боккъонца теркальерга; эрсий коммунистий тактика ше ма ярра юха керда ца а йоахаш, моттигерча хьалдача хьалашца тарлургйолаш уйла а еш из эргайоахилга. Цо белгалдаьккхад, РСФСР новкъосталах кот-гIортолга еш йолча Кавказа республикашта «социализмага шортигагIа, чIоагIагIа хьожаль дукхагIа систематически йоалилга» хила йиш йолаш хиланза дагадоацаш хилар. Уж указанеш Кавказа республикай партийни организацей гIулакхашта ларде йийшад.

ГОРСКИ республикерга советски строительствана хьала мероприятеш оттаяьй 1921 шера апреле хиннача РКП(б) 1-ча Горски конференце. Парте Х-ча съездо къамий дешах лаьца бахьча сораага хьежна конференце белгалдаьккхад, пачхьалкхен строительства даькъе Горски областной партийни организаце советски пачхьалкхал республике дахача халкъий къаман-бытовой хьалашка хьежжа йолча форме йига дегIаккхувлар, наьна меттала болх беш бола суд администрали, Iаьдален боахамеи органаш чIоагIъяр духьа къовсам лоаттабергхилар, массала а шига баьхача наьха быти психологии йовзаш йолча моттигерча кадраех уж вIашагIа а ехна. Конференце нийтта чакхдаха кийчдаьд просвещении культурен боахам хьалбелга, кхьдараш дегIаккхувларе тIадерзадаь гIулакхаш. Уж декхараш Горски АССР йолаш мел яьнихача ялла цун партийни организацейи советски органийи теркама юкъмоттиге лаьттад.

Партийни организацеш советски органашек тIайийрзаа болх баьб къаман-пачхьалкхал хьаяр кIоаргьяра. Цу хана эггара хьалха теркалдаьд лоаман наьха боахами культурен дегIахарга, цар политически сахкетама боарам айбаларга, хIаьта иштта советски строительство иржарга хьежжа йиазача автономега кхачара къаьст-къаьстача халкъашта лоар тIа-тIа дукхагIча боараме кхоачашде йиш хилар. Нохчий, гIалгIай, кхыдола халкъаш дегIадаккхара социально-экономически хьада-исторически хьалашта ма эшшара йола автономе форма хиннай цу хана Советски автономни область. Автономни областаш хьалхза дог ца хилар хьалхадоахар халкъаш дIахо экономически, политически, культурни дегIадоаладаьнаа дарг ца хиларо. Из бокхача лоархIаме хила дезаш дар политически гIулакхаш увахцIенача хьал тIа оттадара, шовинистически националистически гIулакхашца къовсам лоаттабара, моттигерча халкъаша сийлакь-докхача эрсий халкъаца айхагIен юкъарчал доацаш гIулакхаш лелаара. Уж деррига хIамаш бахьан долаш дIайолаелар Горски республика шо-шоай къамий-пачхьалкхал а йолаш екъалара процесс.

1921—1922 шерашка Горски АССР-ах дIа а къаьста массехк къаман шо-шоай автономни областаш хьахилар. Эггара хьалхагIа 1921 шера сентябре Горски республикацара дIакъоастайир Черсий автономни область. 1922 шера цунах дIакхийттир Балкхарошкахье, хIаьта цуна дувзадена решени тIаийцар вIашагIкхийтта Черсий-Балкхарой автономни область хьаяра хьакъехьа. Черсийи балкхарои вIашагIтеха автономе хьаяр цар а юкъе айхаэ экономически буввам хилара а хIаьта иштта цу шинна а халкъа юкъера политически, экономически культурни цхьа центр — город Нальчик хиларца а дувзаденна дар. Иштта 1922 шера январе хьахиннай Къоаршой-Черкесий автономни область а. Цунна юкъелхай къоаршойи (Горски республикацара) черкесашй (Кубано-Черноморски областацара) баьха территореш.

1922 шера 30 ноябре РСФСР ВЦИК Президиумо декрет тIаийцад «Нохчий автономни область хьаяра хьакъехьа». Горски АССР Нохчий округерча территорел совгIа автономни областе дIатуелар Петропавловски, Горячеводски, Ильински, хьалхагIа Сунженски округаца хинна мах баха цхьайола кхьымоттигаш.

А. И. Микояна, К. Е. Ворошилова, С. М. Буденне юкъарчал доацаш дакъа а лоацаш 1923 шера 16 январе Урус-Мартане хиннача нохчий съезде хьаьхайкадаьд Нохчий автономни область хьаяр.

АВТОНОМНИ областаш хьаяра лоархIама мах а беш, парте XII съезда РКП(б) ЦК-ас аьча Отчетни доклада тIа йоахар: «Шийкъамий политика лерраргIа чакхйоах Советски Iаьдало, кхьметтел эггара дIамагIа йолча къамий къаьст-къаьстача областашта а шоай советски строительство къаманта тоьал шоай лоIаме хила торе а луш».

Горски республикерга хьал боккъонца дайзачул тIехьагIа 1924 шера 7 июле РСФСР ВЦИК-о декрет арадаьккхар «Автономни Горски Социалистически Советски Республика дIаяккхара хьакъехьа». Декрета тIа йоахар, Горски республике дахача народностий боккъонца ловчунга хьежжа а хIаьта иштта къамий классови сахкетам сихагIа дегIабоалабари къахьега адамаш советски пачхьалкхей управлене гIулакхах дукхагIа юкъеозари духьа а Горски республика дIа а яьккха хьаю автономни ши область: Къулбаседа ХIирий ГIалгIайи.

1924 шера 10 августа гIалгIай халкъа советски автономи хьаккхайкаеш хиларца дувзаденна митинг хилар Мочкъа-Юрта (хIанз Чермен СОАССР). ГIалгIайчен эррига юртий викалаш а баьхка. Митинге дакъа лаьцараша доккха баркал оалаш тIаийцар ГIалгIай автономни область хьаяра хьакъехьа партей правительствен ер решени, дош делар советски боахама, культурни строительстве кхы а хьинарегIа дакъа лаца.

Цу тайпара, 1924 шу юкъекхаьчача хана чакхъяьлар лоаман халкъий шо-шоай къамий автономни пачхьалкхал хьаяра наькъаца Горски АССР екъара процесс. Из бар мехка къамийи народностийи боккъонца йола цхьатарра боккъонаш практически Iалашъяра наькъагIа баьккха керда лоархIаме гIа, парте лоарзагIа ца йоаккхаш ленински къамий политика чакхйоахаш хиларе дола къыга тешал.

ДIахо парте керттера уйла тIаяхийтар къамий областашка промышленни кхуврчаш хьадара, лоаман халкъий болхлой класс хьаяран хьалкхеяран, цар партийни организацеш, социализм хьалъеча кулгалдуя лостам телен ниц хиларах тарра, чIоагIъяра.

М. МАМИЛОВ,
исторически Iилмий кандидат.

ЦхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера дика къахьегама толамаш дахарца белгалбаьнной «Чечингсельстрой» треста чуйоагIача аьшнабетонни завода болхлой. «ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта» яхача девизагIа къаьржача социалистически яхье дика хьо- [illegible]

ДIабахача бархI бетта заводо арахийцача товарни продукце боарам лакха ба. Завода цехашта юкъе хьалха латтарех я Дон. Массаза а тIехкхоачашъю укхаза къахьегача коллективо бетта заданеш. Цеха коллективе дика болх бараш белгалъяьннай Е. Бабаяна кулгалду столярий бригада, М. Мутаев керте латта пилорамщикий бригада, кхычараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) пилорамщикий бригадир Мутаев Муса, пилорамщикаш Нацуров Бегалтии, Хакимов Ваха балха тIа дезачох дагабувла.

И. ПЛИЕВА сурт.

ГIишлошъеча объекташка хьаьнала къахьегаш дукха нах ба вай республике. Дукхачар лелаю Нохч-ГIалгIай АССР-а «Сийлен гIишлонхо» яха ела цIи. Царех цаI я Нохч-ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача № 8 йолча гIишлон монтажни управлене болх беш йола Кантаева Люба. Штукатурщиций бригада кулгалхо я из. Барт тайна цхьа дезал санна ба цо кулгалдеча бригада доакъашхой, хIара бетта задании 110—120 процент кхоачашдеш хьинаре къахьегача коллектив. Цар деча балхий дикал массаза а лакха хул.

«Тха эррига управлене къахьегамхошта дика йовз

Сийлен цIи лелаер

Любай цIи, цун бригада эггара дикагIчарех лоархIаш я, — яхаш дуац участка прораба Турпалов Апте, — даьча балхий дикал лакха а йолаш. Микрорайоне Жуковского цIерагIча улицагIа 60 квартира йола кхо цIа эксплуатаце дIадениад цар укх деношка. ХIанз 84 квартира йолча итгаза вIаштIарадаьча цIена штукатурни балхаш деш ба Люба керте латтача бригада доакъашхой», — йоах дIахо прораба.

Бригадо болх беча моттиге дIатIадолх тхо. Лохорча дегIара, дукха ха яха йоаца безаме кхалсаг яр шо-шоай моттигашка штукатураш балха дIауттабеш. Из яр Кантаева Люба — дикагIйола бригадир, 10-ча пятилетка ударник, массехк шера вIаштта социалистически яхье котъяьннар.

ЗIамига йолча хана дена безабеннабар Любайна гIишлонхочун болх, шийна а ловра хоза сибат дола цIенош хьоаде. Школа йистеньяккхачул тIехьагIа деша йода из город Кызыл-Ордарча СГПТУ-12 яхача училище. Ше укхаза деша шии шера хьахьокх цо ше дика дешархо йолга, гIишлонхой болх шийна геттара дукхабезалга, шийх боккъонца йола гIишлон специалист хургйолга. ТIехдика училище дийша а яьнна 1958 шера цу городерча целлюлозно-картонни комбината гIишлон участке штукатуралла балха дIаотт Люба. Хала дар юххьанца. Бакъда, ше болх беча хьалхарча 7 шера цхьа гIалат ца доалийташ, дахаца Iимерза йолаш, эшачоа новкъостал деш, общественни дахаре хьинаре дакъа лоацаш къаьег йоI. Балха тIа дика къахьегама толамаш дахарах, ший гIулакх дика довзаш хиларах шоай бригадиралла хорж ца штукатураша. Цул тIехьагIа шии шера вIаштта хьалхара моттиг дIалецац бригада коллективо. Дукхача грамоташа, ахчан премешца, баркалаш кхайкадарца белгалбоах кулгалхоша цун болх.

1966 шера Урус-Мартановски района Алхан-Юрте баха хьабоагIа КантаевгIар дезал, хIаьта Люба СМУ-6 штукатуралла балха йода. Цу хана дена укхаза къахьег цо. Нохч-ГIалгIай республике хьалъеча дукхача гIишлошка лоархIаме дакъа лоац шийн болх дика бовзача специалиста. Хьинаре къахьийгад цо республике цIи хеза йола ЭЛОУ АВТ яха бехктокхаме объект хьалъеча. Цига лакха хьокхамаш дахарах, социалистически декхараш дика тIехкхоачашдарах 1979 шера Нохч-ГIалгIай АССР-а «Сийлен гIишлонхо» яха ела цIи, 1970 шера «За трудовую доблесть» яха медаль, хIаьта Ставропольски края город Буденновске пластмасса арахеcача завода болхлошта лаьрхIа цIенош хьалдеш даьхача лакхача хьокхамех «Къахьегача сийле» яха кхоалагIча степена орден елар Любайна.

Шин-шегIа хьахиннадаш уж толамаш. Дукха халонаш нийсъелар къонача бригадира юххьанца бераш кагий хиларах, цхьабакъда, нийслу халонаш эша а еш болх дIакхоссанзар Кантаевас.

ХIаьта хIанз Юсупова СапаIатеи Эдильханова Бесиратеи хьехамча я бригадир. Шай къонача гIончашта, цар беча балха чIогIа раьза я Люба.

Иштта хьаьнала къахьег Кантаева Люба керте латтача штукатураша, шоаш кийчдеш дола цIа захал хьалха эксплуатаце дIадала дош деннад цар.

Р. АУШЕВ.

13 СЕНТЯБРЕ — ТАНКИСТИЙ ДИ

СОВЕТСКИ ТАНКИСТАШ

Цхьа катархошца вIашагIкхийттача хана сога хьаттар: «Дукхаза атаке ихав хьо, танка чу ваьгав, нагахьа санна деррига а керда дIадоладе йиш хилча мала хила безам бар хьа?» Аз уйла ца еш жоп делар: «Танкист, алхха танкист!»

Боккъалдар аьлча, гIашлой бIуний керттера низ лоархIача танковни бIуна юкъе се хиларах доккхал ду аз.

Советски танковни бIунаша шоай байрахий сийле даим ихаргйола коталонаш лаьхай. Германски фашизм а японски милитаризм а эшаеча, бIуний кхыча тайпаш санна, сийлахь-йоккхий коталонаш яьхар советски танкисташа. Уж йоахача Iалаьмате йоккхий халонаш ла йийзар, хийла наьна йисар воI цIа ца воагIаш, истий моарош боаьаш. Советски халкъа социалистически содружества мехкашкарча халкъий машареча къахьегаме яхаш я котало. Советски Эскара конттамукъаьлен масси яхаш я фашистски Iазапах, милитаристски низIоткъамах вIалхардаьхача Европай Азей 13 мехкарча халкъий дегашка.

Укх шера традиционни цIей — танкистий Ди вай халкъо дездлу 13 сентябре. Цу дезача дийнахьа сона дагаух Москвера дIаболабаь Берлинеи Прагеи кхаччалца даь атта доаца фронтовой наькъаш, бIуний моллагIча тайпаех из вале а, советски салтечун деналерча гIулакхаша цецдоах со. Сона сайна ховеннад бронетанковни бIуний низ алхха низ болча техниках лаьтта ца Iеш, эггара хьалха уж тIема машинаш лелаяьча нахах латташ хилар. Вай танкисташ ба массе оагIорахьара дегIабаьккха, боккха политически сахкетам, дегIаца низ бола, шоай социалистически Даьхенна, Коммунистически партена мутIахьа бола бIухой. Иштта бар уж дIабахача тIема шерашка. Иштта ба таханара вай танкисташ — фронтовикий къонгаш а вийи къонгаш а.

ДIабаха тIом дагабехача США керте латтача НАТО мехкий империалисташа хьоабергба яхаш кхерам тIатувсача тIема уйла ца йича далац вай. Коталон ди хьатIаттача дена шовзткъа шу гаргга ха я тIом боацаш вай даха. Бокха тIом боацаш, хIаьта тайп-тайпара довнаш-м империалистий бехкагIа цу юкъа кIезига хиний-дац, уж хIанз долаш а да.

Советски халкъа тIом эшац. Деррига хIама дохадеш дола цуй герз, цу даькъе танкаш а эшаш хургьяцар. Цхьабакъда, вай теркал ца дича далац дунен тIара кхохкам кIаьдбара тIаерзаяь йола Советски правительства дукхха машаре предложенеш, цуй машара Программа, герз цIендаь юкъера дIадаккхара программа дукхача капиталистически пачхьалкхенаша къаллоацаш ца хилар. 80-гIа шераш долалуш, эггара хьалха США-чар а долаш, империалистически пачхьалкхений реакционни гIозарий бехкагIа, дунен тIара хьал чоалхане даьннад. Хьалхарча даькъе США дарви а долаш, герз эгадеча НАТО гIозареша, сихлу герз Iоаделга. Деррига дуне духьала да геттара бIеха герз нейтронни бомба хьае аьнна администраце аьча решенена.

Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача мехкаша дагальначул тIехьагIа Советски Союзо Центральни Европера шиъ бIу кIезигбир. ГДР территоре тIара араваьккхав 20 эзар бIухо, эзар танк, кхыйола техника. «НАТО мехкий правительстваш боаггIача тайпера социалистически пачхьалкхений инициатива мах бера а ткоай дика масал хьаллацара а тIахьех оаха», — аьлар Л. И. Брежнева ГДР 30 шу дузача дийнахьа Берлине Республика Двореце къамаьл деш.

Цу хана дена кIезига ха дIаяхалац, хIаьта США-е ина а беш Малхбузе лаьгI ца дарал совгIа, тIа-тIа, чIоагIлуш латт НАТО тIема ина дегIабоалабелга: ХIара шера дукхагIа хул доазол дехьара американски бIухой, цу даькъе Европе а хулаш. 1980 шера 22 эзар дукхагIа хилар уж. Цу даькъе танкаш а йолаш, герз алсамдоалаш латт. Европах керлача ракетий стартови майда е гIерт НАТО.

Цу чоалханеча хьале советски халкъа машаре къахьегам юкъагIбакхха лоархIавергвола моллагIа агрессор лохавергволаш эскари флоти боаггIача боараме лоаттадара мел эшар ду Коммунистически партен Советски правительствай.

Укх тIехххьарча шерашка советски танковни бIуний тIема низ наьха санна чIоагIбеннаб. Цу низа ларда я тIема опыти Iилмана а техника а керда карагIдаьнараши теркал а деш хьаьль хIанзара танкаш. Танка керттера кхо хьонхам: тIом бара низ, болата чIоагIал, сухал дикка тоабаьб. ХIанзара танкаш бийсай хIама бIаргагуш я, дийнахьа санна бийсан а тIом бе йиш йолаш я уж. Уж хии кIал гIолла чакхйоалалу, хIаьта форда тIа десант йоассеча хана пайда эца йиш я царех.

Танка корпус эгар аьнна тIа латта йоккха топ цу меттакьа ялац стабилизатораш оттапр бахьан долаш. Цудухьа нийса йоккха топ тоха йиш я танка, ше йоддаше а. ХIаьта хIанзарча танка цхьаькха керттера башхало а ядерни герза кхерама духьала отталуш я из.

Советски танкисташа, бIуний кхыча тайпай бIухоша а санна, тIагIертта лакхъю шоай говзал, чоалханеча хьалашка тIом бе Iомалу. Занятешкеи ученешкеи цар дийнахьа а бус а бIаьхха ник бу, боаггIаше тIема юкъебохалу, хишта тIехбул, эшаш хуле оборона лоац.

Партеи правительстваи тIахьехаше а вай Гераашцарча Низий беррига бIухоша цхьана, шоай патриотически декхар кхоачашде кийча ба бIухой-танкисташ.

Давид ДРАГУНСКИЙ,
танковни бIуний инарал-полковник, Советски Союзо шозза Турпал.

(АПН).

ЦIЕЧА БАЙРАКХА ПРИКАРПАТСКИ ТIЕМА ОКРУГ. ТIемен политически кийчо еча тIехдика толамаш доахаш шоай цIейи кийъадоагIа цIи хезача Самаро-Ульяновски, Бердичевски, Железно кхоъ ЦIе Байракх енна, Суворова, Богдана Хмельницкий орденаш лелаеча мотострелкови дивизе танкисташ.

Геттара чоалханерча хьалхашка дийнахьа а бус а, полигонашка танкодромашка кIаьд ца луш караерзаю шаьр а ю котвалара чоалхане говзал.

СУРТА ТIА: самаргIатдаьнна ба къона бIухой, механикаш-лехкараш хутIарера Геннадий Рейлянун Владимир Якобучкеи. Ученешка тIехдика леларах командира баркал кхайкадир комсомольцашта.

В. ПЕСЛЯКА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТIехьабусараш хургбац

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически «Электроприбор» яхачен хьалха латтача заводий коллективнай кхайкарал хьал а лаьца «ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта» яхаш девиз а йолаш социалистически яхье баьнаб «Союзавтоматстром» яхача Грозненски опытно-экспериментальни завода болхлой. «Профессех дикагIвар», «дикагIвола къона болхло», «цхьоалагIчен шоллагIчей класса мастер», «лакха къахьегама дисциплина йола бригада», иштта кхы девизаш я завода коллектива.

ЦхьайтталагIча пятилетка план кхоачашъяра, къахьегама овсарле лакхъяра, технически боарам дегIабоалабара, къахьегама дикали эффективности дIахо лакхъяра мел эшар а деш хьаллаьцар завода администрацеи профсоюза комитетои «тIехьабусараш боацаш бе болх» яха ростований болам а.

Цу боламга шоай къахьегам вIаштIехьа а баьккха бригадашта, цехашта, участкашта, къаьст-къаьстача болхлошта юкъе шерра лаьржача социалистически яхьа итогаш ю заводе хIара бетта. 2 цех, 9 участок, 28 бригада я заводе иштта къахьегаш. Социалистически яхь дIахьош хьокхамаш лакхагIа хилийтара дукха маьхера инициативаш балха юкъейоалаю укхаза. ХIара болхлочунна хьалхашка латт бехктокхаме декхар — коммунистически хьисапе къа а хьегаш, хаьнахьеи ма могга дикагIен болх бар.

Социалистически яхьа итогаш еча керттердар лоархI сменаш бIарчча беттеи кормаш кхоачашъяр. Уж хьокхамаш наха дIадовзийт цехийи участкайи хьокхамий стендаш тIа. Цар хьахьокх норма мишта кхоачашъяьй, баьча балхах мел алапи кхоач. Яхь дикагIа вIаштIехьйоаккхача доккха дакъа лоац бригадира, мастера. ТIийна социалистически декхараш диза кхоачашдара хьалаш кийчде дезар мастер ва. Цунна дика ховь бутт чакхбаьннача тIехьагIа тIехьабусараш нийслой шийгара жоп дехаргдолга. Цудухьа кагирхошта кхетам балара болх чIоагIа йоакхо еш бу цо, хIаьта ше кхо ца веш хилча лакха говзал йола специалисташ шийна гIо де бех. Дезна нормаш кхоачашъяра къовсам лоаттабе Iомабу цар кагирхой, дIалу шоай балха лакха говзал, къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккха Iобаму. Кхыча тайпара аьлча, цхьаькха а тIехьабусар уллув хургвоацаш болх бера къовсам лоаттабу цеха, бригада коллективо. ТIехьабусараш нийслу ученика ха йисте а яьнна къонача болхлочоа разряд елча. Къонача болхлочо бехктокхаметIа дола декхараш шийна тIаэцар цо уж тешшаме кхоачашдергхиларца, кхыча дикагIболча специалисташта нийсса цо болх бергхиларца дувзаденна долгах дIакхетаве веза из мастера, цехкома председатела. Цу гIулакхо карагIдоалийт эррига цеха, участка, бригада коллектива планаца дика лоархIаялийта. Ала деза къонача болхлочоа социалистически декхар шийна тIаэца атта доацилга, цудухьа цунна гIо де оарцагIвоал хьехамча, мастер, бригадир, цул совгIа, новкъостал ду экономиста, плановика, нормировщика.

Социалистически декхар — из де шийна тIадилачул дукхагIа хьадара болхлочо луш дола дош, хIаьта из дош лу болхлочо шийна деррига дIахьийхачул тIехьагIа, шийгара эшар белгала фуд хайначул тIехьагIа.

Шоай социалистически декхараш дика кхоачашду Г. Егоров керте латтача радиоаппаратура регулировщикаша, Ю. Дягилева кулгалдеча слесараша-сборщикаша, А. Подколзина кулгалдеча плотникаша. Уж эррига бригадаш хIанзале октябра 90-тах къахьегаш я.

«ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизах кагирхой дIакхетабара боккха кхетама-политически болх бу тоъкара А. Алехина, электромонтажникас А. Буловас, сварщика В. Музырина, хIаьта из ва хьехамчий заводской совета председатель а. Хьехамчий совета низаца «Тха хьехамчаш» яха хоза стенд кийчъяьй. Эррига а 78 саг хьехамча ва заводе. Социалистически яхьа итогаш еш шоай коллективе тIехьабусараш, дезна нормаш кхоачаш ца ераш ца хилийтара шоай низи хьинари кхоадаш цар.

В. ГОЛОВАНОВ,
«Союзавтоматстром» грозненски опытно-экспериментальни завода завкома председатель.

ХЬИНАР ДОЛА КХАЛСАГ

Гудермесски медицински инструментий завода шлифовально-полировальни цехе Бафталовская Клавдияс болх бу дукха а шераш да.

Дикка балха опыт Iоаяьй цо, нах байзаб, болх вIаштIехьбаккха хоаш я. ТIехьарча хана завода кулгалхоша керда гIулакх тIадиллад хьинар долча кхалсага, из цу цеха сменни мастер я. Цун смена къахьегама къовсаме цеха хьалхле яьнна а ца Iеш, эррига заводе а котъювлаш хиннай.

Смено массаза кхоачаш а тIех кхоачаш а ю планаши социалистически декхараши. Смена болх лерттIа вIаштIехь а баьккха, хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдеш йолча мастера «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цIи еннай. Иштта цунна тийннай сийлен грамоташ а ахчан премеш а.

Клавдия Кузьминична хьехамча я. Дукха ба цо шай бьлха опыт дIа а енна, тахан дика къахьегаш бола новкъостий: Шаипова Малкан, Магомадова Душитике, Антонова Валентина, Эдисултанова Коку, кхыбараш.

Уж берригаш а къахьегаме хьалхалатташ ба, шоайла гIо-новкъостал ду, эшача моттиге цаI шоллагIчун метта дIаотта кийча ва.

В. К. Бафталовская общественни балхаца а дикка дакъа лоац. Из агитатор я КПСС чура а арахьара а политика ювцаш, цо деш дола къамаьл массане кхетадеш а предприятена, цеха хьалхашка латтача декхарашца дувзаденна а да.

Н. БОРИСОВ,
Гудермесски медицински инструментий агитколлектива кулгалхо.

СОВГӀАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

КЪАХЬЕГАМХОШТА «КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхерчу Совета Президиуман УКАЗ

1974 шера 18 январерчу СССР Лаккхерчу Совета Президиуман Указаца хьежжа дукхачу шерашка хьанала къахьегарах а къахьегама карагӀдаьлларий хам а беш СССР Лаккхерчу Совета Президиума цӀерагӀа «Къахьегама ветеран» яха медаль дойла:

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНЕ ГӀОЛЛА

Къорачу берашта йолчу республикански школе-интернате гӀолла:

Дмитриева Зоя Алексеевнана — воспитатела.
Кавралова Мария Хосровнана — хьехархочо.
Касатонова Мария Тимофеевнана — хьехархочо.
Клименченко Зоя Дмитриевнана — воспитатела.
Королева Нина Дмитриевнана — хьехархочо.
Наурбиева Анна Федоровнана — воспитатела.
Панченко Лидия Васильевнана — уборщицана.
Тарасова Мария Петровнана — хьехархочо.
Токарева Наталья Васильевнана — хьехархочо.
Хаепко Сара Ильиничнана — пенсионеркана.

«Радуга» яхачу берий санаторе гӀолла:

Кочнева Варвара Андреевнана — санитаркана.
Лифенко Екатерина Михайловнана — санитаркана.
Савчиц Лидия Прокопьевнана — лора.

№ 28 йолчу юкъерчу школе гӀолла:

Соловцова Анна Алексеевнана — директора заместитела.

Къилбседа - Кавказски машиннаькъа Грозненски отделение ОРС-е гӀолла:

Ревина Татьяна Антоновнана — пенсионеркана.
Середа Вера Андреевнана — пенсионеркана.
Сиотрова Нина Алексеевнана — кассира.

«СевКавНИПИнефть» институте гӀолла:

Григорян Пелагея Гаверковнана — уборщицана.
Павловская Анна Гавриловнана — уборщицана.
Островерхов Валентин Васильевича — юкъарчу сектора заведующена.
Толмонгов Виктор Ивановича — болххагӀолчу мастера.
Юсубова Лидия Мироновнана — пенсионеркана.

«Октябрьнефть» яхачу мехдаьттен газам боахача управлене гӀолла:

Берадзе Татьяна Семеновнана — товарни операторе.
Болдырева Мария Александровнана — бухгалтера.
Горло Валентина Федоровнана — инженера.
Корчагина Фаина Михайловнана — повара.
Кошкина Валентина Яковлевнана — геолога.
Коваль Григорий Ефимовича — электромонтера.
Касмынин Михаил Григорьевича — оператора.
Коростылев Алексей Семеновича — пенсионера.
Онищенко Александра Тимофеевнана — пенсионеркана.
Панченко Клавдия Федоровнана — товарни оператора.
Староконева Антонина Васильевнана — повара.
Темирсултанов Исмаил — пенсионера.
Чуприна Клавдия Ивановнана — оператора.
Юсупова Марьям — штукатура.
Агапова Мария Николаевнана — кочегара.
Барабанова Александра Семеновнана — оператора.
Вакушева Умарена — штукатура.
Берндзе Виктор Александровича — оператора.
Бендина Лилия Анатольевнана — библиотека заведующена.
Джабаева Асета — штукатура.
Мишутин Александр Михайловича — мастера.
Милютина Валентина Михайловнана — оператора.
Накровацкая Евгения Ильиничнана — замерщицана.
Пронин Иван Андреевича — мастера.
Савенкова Ефросинья Алексеевнана — электромонтера.
Сивко Василий Дмитриевича — сетевой района начальника.
Саламова Тайбата — штукатура.

№ 25 йолчу берийн яслене гӀолла:

Короткова Матрена Константиновнана — няника.
Медведева Раиса Григорьевнана — яслей заведующена.

«Грозтрубопроводстрой» треста № 1 йолчу гӀишлон - монтажни управлене гӀолла:

Байсаев Юсуп Байсаевича — плотника.
Гончарова Надежда Ивановнана — бетонщицана.
Литвинчук Ефим Аркадьевича — отдела начальника.
Мингалеева Сакина Мингазовнана — уборщицана.
Пронина Мария Андреевнана — машиниста.

Грозненски консерви заводе гӀолла:

Алиева Джаузана — варщика.
Исмаилова Зинаидана — консервщика.
Израилова ПатӀимата — консервщика.
Мяхтиева ӀаӀшета — засольщицана.
Семенова Евгения Николаевнана — стерилизатора.
Тищенко Валентина Яковлевнана — кочегара.
Турлуева Медева — консервщика.
Хамидова Хаверайна — варщика.
Яндарова Мадината — консервщика.

Грозненски кота-гӀирс бечу фабрике гӀолла:

Жукова Евдокия Ефимовнана — дворника.
Ивановская Лидия Ивановнана — пенсионеркана.

«Промавтоматика» НПО опытно заводе гӀолла:

Фадеева Нина Исаевнана — контролера.
Харитонов Петр Павловича — автомобила водитела.

Къилбседа - Кавказски машиннаькъа Грозный станце гӀолла:

Балакирева Александра Ивановнана — кир хьаийчадӀателачоа.
Машуров Алексей Викуловича — поездий составитела.
Мурзаева Амината — уборщицана.
Петров Владимир Максимовича — поездий составитела.
Смирнова Мария Яковлевнана — поста дежурнена.

«Севкавпроектмебель» НПО Грозненски отделе гӀолла:

Ованесян Мисак Степановича — токара.

НГӀАССР моттигерчу промышленноста химзаводе гӀолла:

Бондарева Евдокия Тимофеевнана — шихта засыпщика.
Кулатова Людмила Константиновнана — мастера.
Мусаев Дзияудина — аппаратчика.
Сенецкий Георгий Ивановича — слесара.

Грозненски вагонни депо гӀолла:

Величко Полина Семеновнана — вагонашка хьежачоа.
Волкова Надежда Ивановнана — котельне машиниста.
Гаяьшин Анатолий Петровича — такелажника.
Дьякова Зинаида Ивановнана — проводника.
Исаев Мумана — вагонашна хьежачоа.
Исаев ШахӀида — цистернаш юлачоа.
Канчиц Вера Яковлевнана — кладовщика.
Кидапова Ольга Александровнана — уборщицана.
Касаев Николай Леонтьевича — пенсионера.
Мотин Георгий Петровича — вагонашка хьежачоа.
Панейкина Нина Тимофеевнана — вагоний проводника.
Плешкчный Владимир Тихоновича — пенсионера.
Радин Николай Ивановича — депо начальника.
Тимофеева Александра Алексеевнана — слесара.
Черналин Александр Николаевича — пенсионера.
Чернова Раиса Марковнана — кочегара.

ЛЕНИНСКИ РАЙОНЕ ГӀОЛЛА

Авакьянц Клавдия Тарасовнана — пенсионеркана.
Автохаджиева Бела Юнусовнана — «Росбакалея» контора склада заведующена.
Анкшина Антонина Ивановнана — мехкдаьтта института деканата секретара.
Болтаев Магомед Хаджиевича — радиотелецентра воккхагӀолча мастера.
Богданов Федор Васильевича — «Чечингрейстрой» треста слесара.
Борисова Валентина Ивановнана — лорий - физкультурия диспансера санитаркана.
Бельчук Надежда Игнатьевнана — пенсионеркана.
Дорохов Михаил Акимовича — персональни пенсионера.
Кузнецов Даниил Григорьевича — персональни пенсионера.
Константинов Михаил Ефстафьевича — СССР Госгортехнадзора Юкъерча - Кавказски округа начальника.
Лукоменко Ольга Сергеевнана — «Грознефть» объединене производственно - технически гӀуллакх дерен комплектацен управлене йоккхагӀйолча инженера.
Лысенко Георгий Васильевича — кооперативни техникума общежите воспитатела.
Михайлова Любовь Семеновнана — Республикански СЭС-а эпидемиолога гӀоьнчана.
Мирановская Майя Павловнана — Малхбузен электрически сетей йоккхагӀйолча инженера.
Негодиева Валентина Матеосовнана — 1737 йолча автоколонна кассира.
Парпукова Нина Васильевнана — кооперативни техникума общежите коменданта.
Парычева Анна Михайловнана — «Чечингсельстрой» треста ПМК-921 бетонщицана.
Пыхалова Нина Васильевнана — республикански СЭС-а лора.
Репнина Любовь Ивановнана — № 4 йолча поликлиника лора.
Саркисьян Аведик Атабековича — пенсионера.
Сусловский Иван Григорьевича — Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен университета доцента.
Сущенко Валентина Николаевнана — пенсионеркана.
Толпинская Александра Васильевнана — пенсионеркана.
Филатов Дмитрий Ивановича — № 13 йолча домоуправлене слесара.
Шувалова Людмила Сергеевнана — Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен университета производственни практика заведующена.
Яковлева Евдокия Ивановнана — педагогически общества делопроизводитела.

«Респотребсоюза» производственни комбинате гӀолла:

Бондаренко Иван Ивановича — пенсионера.
Докучаева Екатерина Ивановнана — пенсионеркана.
Ильясов Саид Магомедовича — бригадира.
Качанова Мария Ивановнана — кочегара.
Ключева Римма Степановнана — пенсионеркана.
Лепизина Надежда Александровнана — пенсинеркана.
Погорелко Нина Николаевнана — сироповара.
Перестенко Полина Радионовнана — бухгалтера.
Титова Ираида Романовнана — пенсионеркана.
Ширяев Иван Ивановича — компрессорщика.
Эпова Анна Никитичнана — пенсионеркана.

Госстраха инспекце гӀолла:

Булейко Аргира Васильевнана — страховой агента.
Болелова Любовь Андреевнана — страховой агента.
Максимов Федор Егоровича — инспекце начальника декхараш кхочушдечоа.
Мордвинцева Нина Андреевнана — пенсионеркана.
Нечаева Вера Алексеевнана — страховой агента.
Рендова Клавдия Васильевнана — страховой агента.
Фролова Раиса Николаевнана — пенсионеркана.
Челнокова Полина Павловнана — пенсионеркана.
Череповская Зоя Александровнана — пенсионеркана.

Горздравотдела № 1 йолча берашн дечиг цӀагӀа гӀолла:

Сологубова Любовь Александровнана — йоккхагӀйолча экономиста.
Ширяева Прасковья Даниловнана — санитаркана.
Яценко Надежда Васильевнана — санитаркана.

№ 1 йолча поликлинике гӀолла:

Пилипенко Зинаида Васильевнана — медсестрана.
Сухина Клавдия Гавриловнана — лора.
Хачатрян Шагадухт Аршамовнана — лора.

Грозненски хӀамаш тегара производственни объединене гӀолла:

Голубенко Зоя Васильевнана — мастера.
Кусиева Деши Кусиевнана — швея - мотористкана.
Логвинова Любовь Петровнана — керттерча бухгалтера.
Марзаганова Элбазара Лобайна — швея-мотористкана.
Металиди Антонина Ильиничнана — бухгалтера.
Онегова Ирина Степановнана — мастера.
Попова Валентина Михайловнана — обмеловщика.
Пурдик Прасковья Семеновнана — пенсионеркана.
Садулаева РебиӀат Хамидовнана — швея-мотористкана.
Шавхалова Агрофена Давыдовнана — пенсионеркана.

№ 2 йолча берий поликлинике гӀолла:

Булатова Клавдия Гордеевнана — медсестрана.
Конушкина Елена Ивановнана — лора.
Маслина Зинаида Дмитриевнана — диетсестрана.
Соловьева Мария Яковлевнана — керттерча лора.

№ 1 йолча юкъерча школе гӀолла:

Захаров Александр Аврапетовича — директор химначоа.
Шевченко Николай Михайловича — хьехархочоа.
Шибанова Луиза Михайловнана — завуча.

№ 8 йолча поликлинике гӀолла:

Белякова Валентина Емельяновнана — йоккхагӀйолча медсестрана.
Каприльянц Евгения Мнацакановнана — цергий лора.
Малова Ольга Евгеньевнана — медсестрана.
Мейнарк Любовь Эммануиловнана — лаборанткана.
Попова Ирина Павловнана — лабораторе заведующена.
Сивова Клавдия Григорьевнана — пункта заведующена.

№ 12 йолча профессионально-технически училище гӀолла:

Богачева Зоя Дмитриевнана — директора.
Губанова Анна Константиновнана — мастера.
Илюшина Александра Тимофеевнана — мастера.

Грозненски хӀамаш тегара производственни объединене № 1 йолча филиале гӀолла:

Беспалова Надежда Ивановнана — баракъашта аьшк еттачоа.
Березовская Мария Ивановнана — пенсионеркана.
Дудник Антонина Дмитриевнана — пенсионеркана.
Лекарева Ольга Николаевнана — мастера.
Назарова Антонина Григорьевнана — уборщица.
Рябцев Георгий Дмитриевича — электромонтера.
Сурначева Мария Николаевнана — швея-мотористкана.
Сазонова Надежда Николаевнана — электромонтера.
Шатадова Мария Пантелеевнана — пенсионеркана.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхерчу Совета Президиуман председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхерчу Совета Президиуман секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

г. Грозный.
26 август, 1981 ш.

Доазол дехьара

ХӀинца цига мел дуттача халоний кхиэга санна и египетски столица. Каира а дукха уллуврча моттигашка а, берригача египтянех дукха хӀама ца эшнаш пхелагӀа дакъа, 8 миллион сагӀ вах. Геттара а дукха баха нах чугулбевна а къе нах баха, тротуарашта нувхаш яда, наькъа тӀа кӀоагаш довшна тийдевна гӀирсаш дола къаьмера кварталаш.

СУРТА ТӀА: Каира улица тӀа.

ТАСС фотохроника.

ВАЙ ДОТТАГӀИЙ ГӀУЛАКХАШ

ЮХАХЬАХИЛАРА НАЬКЪАГӀА

Транспорта дерригача тайпаех хьаькъален динеи пайда ийбар, автомобильни наькъаш, машиннаькъа, ди тӀара, фегара наькъаш боккъонца юхаметтаоттадар — цу тайпара декхар оттадаьд гарггарча ике шера лаьрхӀа укх шера май бетта хиннача Кампуче Халкъа-революционни парте IV съездо.

— ХӀанз ала йиш йолаш да из лоархӀаме пачхьалкхен декхар кхоачашдара е езаш йола кийчо яь жимий вьина, — аьлар ТАСС корреспондентаца ше къамаьл деш НРК бувзама, транспорта, почта министра Чхун Че. — ДӀадоладала дийзар тха практически нолагара. Полпотовцаша хӀалакьярд автомобилаш, вагонаш, баржаш, локомотиваш, дохадаьдар тӀаьш, машиннаькъаш, тӀонаькъаш, сигнализаце системаш, хӀаьта керттердар, цар боабаьбар нах.

1979 шера январь бетта Кампучи Пол Пота — Йенг Сарс клика акхача режимана кӀалхара ма ньккхиге вӀаштӀехьдаьлар пелпотовски «коммунашкара» столице юхавена кӀоанг-дукха а техника йовзаш вола 40 — 80 сагӀ лаха. Кхо бутт баьлча хьайийллар массехк мастерской, цига тоайнр 22 грузовик — мехка транспортах юхе мел йисараш. Цул совгӀа, Вьетнамера сра цӀенача машиний парти. Моцала кӀалбуташ лаьттача республике бахача наха кхачан продукташ лоаттае йиш хилар тӀаькха. Цу хана де дезаш хиннарех керттердар даь даьлар — дӀаболабир хӀалак ца еш йиса оборудовани материалаш, министерстваштен предприятештен надраш лахара болх. Дийнахьа болх бора, сарахьа — дешар.

Ший кхача дезача хана хьа а кхаьчар, эффективни а дар Советски Союза, Вьетнама, кхыча социалистически мехкий, дунеи халкъашта юкъерча организацей гӀо. Кампучена эттара халагӀа хиннача хана тесса йитайзар къона республика: бахкийтар специалисташ, ремонтни а транспортни а техника, мовхьаш дӀа-юха кхухьилга вӀаштӀехьдаккха гӀо дир.

ХӀанз хьалье мехка автомобильни, хи наькъаш, машиннаькъаш товлараи юхаметтаоттадараи, кхыча гӀулакхашта йола объединенеш.

ХӀанз уж сахьате министерства системе болх беш ба эзараш бола специалисташ, водителаш, локомотивий машинисташ, докераш, транспортни предприятей болхлой.

Полпотовски оакхараша Кампучена мел де даьд боккъонца ихстадара кхоачам ба 1968 шера мехка 34 эзар автомашин хиннача, хӀанз уж еррнгаш а, кхыметтел дунеи халкъашта юкъера кхаьча гӀо лаьрхӀача а, цар иттлагӀа дакъа мара яц аьлча. Цхьабакъда, транспорте белхаш деш бараша шоай низ ца кхобеш къахьегар бахьан долаш вӀаштӀехьдаьннад дӀадув фу. юрта боахама, промышленни предприятей продукци, дунеи халкъашта юкъерча гӀон хьисапе хьауха мовхьаш ханнахьа центре а провинцешка а дӀанхоачаде.

Амма наькъий сеть дика ца хилча, из даим дикача хьала тӀа лоаттаеш ца хилча нийса болх бе йиш яц автотранспорто, — аьлар Кхун Че. — Цудухьа министерства бӀарг тӀалоаттабу из проблема къоастаяра а.

Полпотовски режим мехка тӀалаьттача хана доккха зе хиннад республика наькъий сета. Масала, Хошимин яхача городавахьа долха наькъаш, Компучера шоаш боадалехьа 150 — 200 метр йола йовнъаш мара ца юташ дерригаш дохадир пелпотовски салташа. Къаьстта доккха зе даьд мехка дукха хиннача автонаькъий тӀаьнта.

Цхьабакъда, 1979 шеррехьа, кампучийски наькъий болхлоша шоай низ ца кхобеш къахьегарах а вьетнамски специалисташа цӀенача дет тӀара гӀо дарах а, мехка керттера автомагистралаш тӀа гӀолла транспорт кийцца йолаелар. Укх шера дикка шерденнад наькъашта ремонт ярен уж юхаметтаоттадарен балхаш. Юхаметтаоттадеш латт автострадаш меттел, столица а кхыча городий а улицай машинаш лела доакъош. Меконг а Тонлесап а яхача долхача хинех нахи мовхьаши тӀехдоаха боккхача лоархӀаме дола бурамаш болх бе доладалийтарна цхьана, тоадаьд 100 совгӀа тӀий. Дерригача таханара ди тӀанхоачаш юхаметтаоттадеь наькъаш 400 километрал совгӀа да. ХӀанзлехьа хьабийллаб пассажирски болам Пномпенан дуккхача провинциальни центраштен юкъе. Цхьайолча городашка автобусаш я лелаш.

Дикка хӀамаш карагӀдийннад парте машиннаькъахошта хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдара а. Ремонт яьй 460 совгӀча вагона, 20 совгӀча локомотива. ХӀанз лелаш я мовхьаш кхухьа а пассажирски а поездаш Пномпенан Пойпетан (385 километр), хӀаьта иштта Пномпенан Кампонгсаоманен юкъе (262 километр). Цу шинна а магистрала тӀа болх беш я машиннаькъа вокзалаши товарни станцеши.

Халкъа боахама дешаш къестадеча боккхача лоархӀаме я хии транспорт. НРПК IV съезда решенеш тӀа белгалдаькхар Кхун Че, лаьрхӀа да йоккхий порташ боккъонца юхаметтаоттаяра темпаш лаккъе, долхача хиний форватераш цӀенъе, сигнальни системаш хьае, массехк форда порт хьалъе, цу даькъе Кампонгчамо а моттигашта лоархӀамеча порташта а ремонт е.

Советски вьетнамски специалисташа гӀо дар бахьан долаш бе боаргӀача бесса болх бе йолаеннай НРК керттера фордаш тӀара а хиш тӀара а порташ — Кампонгсомен Пномпенен хӀанзлехьа царех хьалхарчуча денад Кампучена 300 эзар тоннсовгӀа продовольстви, технически оборудовани, гӀишлошъю материалаш, кхыдола мовхьаш дева тайп-тайпарча мехкашкара 150 кема.

Парте министерствана хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара керттера кикъ ба, — кертагӀдаьккхар Кхун Че, — оаха транспортни система структурен еррига звеньяши эргалья тоаяр, специалисташ тӀа-тӀа дукхагӀа кийчбеш хилар. Цу хьакъехьа доккха гӀо ду Кампучена вошал долча социалистически мехкаша.

В. КАПРАЛОВ, ТАСС корр.

Пномпень.

АПН корреспонденташа хоамаш ду

«МАШАР ХЬАЙНА БЕЗЕ, МАШАРА КИЙЧЛЕ!»

«Тӏъамаш йола ракеташ» Сициле оттаяра хьакъехьа Спадолине правительства ль решени... Нейтрони гера йизаяча масштабагӀа хьадара хьакъехьа Рейгана иь решени... Укх денош итальянски газетий журналий редакцешка ухача дукхача письмошка цу событей лоархӀам кхетаде. Италена, дерригача халкъеи къаьсткъаьстача хӀара дезален таханенаи кхоаненаи уж фу паккхоачадергдолаш я ха гӀерт цар автораш...

Хьайла фу ялду, масела, цхьан газета редакцега газет дешача Римерча М. Микелини:

«Дукха ха йоаццаш телевидене гӀолла ше еннача интервью тӀа А. Фанфане (итальянски парламента сената председатела. — **Автора белгало**), ядерни ракеташ Итале оттаяна арг ца хилар бакъ а деш, «Машар хьайна безе, гӀема кийчле» яха латински кица доалидир. ХӀан, ядерни средстваш даим тӀема кийча йолча хьал тӀа латтачоа тоха лаьрххӀача кхетара цариз 15—20 минут мара ца эшачоа хана, фу маӀан долаш да из латински кица доаладар? Вай ханаца таргац ши аар шу хьалхагӀара кица. ХӀана аьлча, пийсагӀадар кхы тайпа да: «Нагахьа санна хьайна машар безе, машара кийчле!».

Европера гера дӀадаккхара йола конференци гулъе аьнна инициатива хӀана кхайкаяц Итале правительства? Вай мохк хьалхагӀа хӀаланбаь а из къахьа ди дӀахо йолача хана кхы тӀа цакхачийта ловш а ба.

«Бокъонца болча машарга» бода никъ сихдаь гераш хьадарга гӀолла чакхбоалаш ба яха тоори керла яц, — цо яхачоа тӀехьа волаш дувц Флоренцерча Роберто Инноченте. — Кризис йолча хана еррига проблемаш берригаш а геразаца кийчбарца къоастаергйола никъ корабаьб Германерча цхьан Адольфана... Из никъ цу хана чӀогӀа аьттув болаш хетар дукхача немцашта. Массанена а ма ховри машара моастагӀен дерригача зуламий бахьани тӀехьаькха йийца «арсий тоталитаризм» хиннилга. Гитлера бокъонца бола машар кхыча мехкашка а чубихьабар — Испане, Чехословаки, Австре. ХӀаьта нацистий поход малхбоален оагӀорахьа е лаьрхӀа хиларах дукхача «демократически мехкаша» бозам тӀаоаш лоархӀар цу тайпара машар. ТӀаккха юха, полянаша цкъа «атака йир немецки гарнизона». «Тийшача балхагӀа из дов дарах», массаза а яхар из, «бокъонца болча машара» лерргӀа боагӀаш бола «бокъонца бола тӀом» хьовбир.

ХӀаьта тахан «исторически бакъдар» лоархӀаш хургдар на, нагахьа санна Сталинград хиннаецаре... Тахан а ше хьалхагӀа хиннар ва «моастагӀа». Нагахьа санна Рейгана дувцачунга ладийгӀача СССР бахьан долаш да деррига зуламаш. Юха а ше лаьрхӀийта гӀерт Америка. «Инцидент хургхилар бакъде йиш йола хӀамаш гуччахьа долаш да, цудухьа нагахьа санна Рейгана кхайкабаьча «машарал» кӀаьдагӀа болча кхыча машара, шин мукъагӀарчен инцидентий кхерам кӀезигагӀа тӀалаттачен машара хӀанзле я денз Европе цӀенхаштта уйла ца йоӀ, хиннар тӀехьенашта дувцар дукха исторе учебник язде кхы торо ца хилара кхерам болаш ба».

Бокъонца бола кхерам бувцаш да Комизо яхача моттиге американски «тӏъамаш дола ракеташ» оттаергйолча Палермо. Сициле столице, вахача Рафаэле Ло Яконо дешаш.

«Вай хьамсарча сицилийски лаьттан тӀа яхка лаьрхӀача ракетин базай хьакъехьарен нейтронни бомба хьае йолае аьнна яьча решене хьакъехьарен унзара хоам дег чу а болаш язду аз шута. Дагадехача а унзара вовл хӀанзара США доал дераш сел чӀоагӀа хьаьрбовлар а итальянски политикаш царна тӀехьабовлар а! Ядерни тӀом хилара кхерам боарам боацаш боккха хиннаб. Сона дегаза да гоннахьара селлара дукха харцон моттийта леладу хӀамаши бӀаргагори хьахазари».

Алексей ХАЗОВ, АПН спб. корр.

Рим.

ФРАНЦИ. 10.000 совгӀча парижанаша дакъа лаьцар голодовка лацар бахьан долаш хӀанзале а итташ патриоташ боабаь йолча Ольстере английски правительства чаккхйоахача зуламеча политикана духьала къахьегама еррнгъюкъерча конфедераце баьча тӀахьехамагӀа чаккхьаьккхача протеста демонстрацена юкъе. Цун доакъашхоша дӀакхайкадаьд шоашта политически лийца боайнарий статус а алийтар духьа тӀагӀертта къовсам лоаттабеш Лонг Кешерча къилбседаирландски концлагера туткаршца шоай солидарни хилар.

СУРТА ТӀА: демонстраци йолча хена.

В. ШАШКОВА телефото.
ТАСС фотохроника.

Йоккха хулаш латт Ангара тIарча гидроэлектростанцей каскад. Иркутски областерча каскада кхоалагIча — Усть-Илимски ГЭС-о тахан эстафета дIалу Красноярски края хургйолча энергетически гигантага — Богучански ГЭС-ага.

Из станци хьалъю шин орден лелаеча «БратскГЭСстрой» яхача цIи хезача коллективо. ХIьта кердача Сибарегlарча гIирса эшаш мел йола хIамаш — эIаминтача хьастамгара яьнна чоалхахеча оборудованега кхаччалца йраш — Богучане дIаккухь тахан Ангара тIа гIолла. ХIьта из хала чакхбаьла везача моттигий, чхараша хий гогдаьчара перекатий кхо бIиь соргIа километр я. Бирсача Ангара тIа болх бань 25 шера опыт йолаш, шай доладьа итташ теплоходеши баржаши долаш йолча «БратскГЭСстрой» лаьрххIача гидроотрядо хьаданза Iалашду новкъаш дIаккухьилга.

СУРТА ТIА: Богучане бодача навкъа тIара кемай нараваш.

Э. БРЮХАНЕНКО сурт. ТАСС фотохроника.

Тха школе дувла!

Республика тележурналистане хIара шера вIашагIйолла болхлойн юртийн корреспондентий школа. ДIададача шера кепайоазови, телевиденеи, радиои 40 активиста журналистике бода ишкь хьабийзлар цу школас.

НГIАССР телевиденеи радиовещанеи Пачхьалкхан комитето укх шера а хьаелл из школа. Школа декхар да ладувгIараши хьежарши передачаш вIаштIехьъякха а кийчье а Iомабелга, авторехи актив шеръелга. Школа программе я телевиденеи радиовещанеи теоре а практика а хьакъехьара лекцеш, семинарски занятеш, редакцеша телевизионни радион передачаш кийчъеча деша багIараша практически балхаца дикъа лоацелга.

Занятеш бетта шоза хургья сайрейнарча сахьаташка.

Школе хьех болхлойн юрташкарен корреспонденташ, пенгазетий, заводской радиогазетий редакцей членаш, кепайоазои, телевидене, радиовещане активистои, предприятей, совхозий болхлой, колхозхой, студенташ, дешархой.

Школе деша дIаоттара хила еза заявлени, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша елна рекомендаци.

Занятеш дIайолалу укх шера 21 октябре.

Заявленеш хьайю Грознерча Радио ЦIагIа. Телефон: 4-63-53.

Дувла тха школе деша!

С. ТАСУЕВ, школа директор.

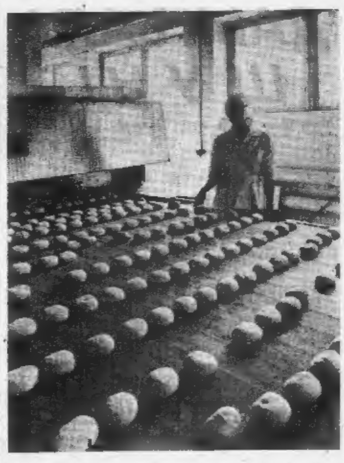

ЭСТОНСКИ ССР. Мыьх — маьхерча дукхача хIаний бустам. Хьалхебаь хьувхьам чу а йiца лорабеш лелабар — из уйла йолаш ба кхашпара къахьегамхой, кхом беши боагIIача тайпарен пунах пайда эцар — йоттарий йоакхо я из.

«Лейбур» яхача производственни объединене № 2 йолча Таллински маьхка завода цхьан автоматически лине тIара Iоюл доишо бос бола сайса «Кадри» яха булочкаш. Цу сахьата массалена а хьаитт долаш хилар 300 грамм хула «Кадри». Горчични даьтта детта кийтью уж.

Маьхкаш булкаши на йогта дукхагIа кагийча бустамегIа арахецилга вIаштIехьдакха — иштта лаьрхIад «Лейбур» яхача производственни объединене болхлоша. Из кхом беш хиина ца Iеш, вборашта чIоагIIа дезадениа а гIулакх да. ЧIоагIIа йогаеш я, масала, буханках ах килограмм а хулаш арахеца «Мууга» яха ржаной маьхк.

Таллински маьхка заводе йоакхо яьй продукци лораеш дIакхахьийтара а. Из дIа-ихха кхачьара укхаза шерра пайда эц аьттув болаеш йолча контейнерехи лаьрхIача автомобилехи.

ТIехдика болх бара «Лейбур» яхача производственни объедиенена укх шера шоллагIча квартале СССР кхачам промышленноста Министерстваи даьгъа профсоюзеи карара кера тела ЦIе байракх енаш.

СУРТА ТIА: 60 грамм хула булочкаш йотта механизирование дика.

Э. НОРМАНА сурт. ТАСС фотохроника.

СПОРТА ХОАМАШ

Городе Ташкенте йолаенна СССР бокса хьалхле яьккарагIа йола яхь. Цига дакъа лоацаш ва вай республикера кхо викал а. Уж ба Х. Джабраилов, Р. Себиев, С. Арустамов.

Джабраилови Себиеви шоай хьалхарча шин къовсаме котало а яьккха финальни яхьашка дакъа лаца бокъо яккха гIерташ ба. ХIьта Арустамова лозавар бахьан долаш яхь дIахоахьа торе хиланзар.

* * *

Укх деношка Грозне чакхъаьннай Россовета «Спартак» яхача общества велосипедин спорта хьалхле яьккхарах йола яхь.

Командни къовсаме толашагIа хилар свердловчанаш, грознецех хилар «лото» призераш. ХIьта кхоалагIа моттиг Тулерча велосипедисташа яьккхар.

А. ИЗМАЙЛОВ.

Редактора заместитель М. М. ХАМХОЕВ.

«Сийнача кхай» совгIаташ

Цу хий латтача моттигах озеро аьле мара кхы цIи яьккхац «Красная Армия» яхача колхозе. Iам а ца олаш куро озеро оал цар цунах. Бахьна хьаьший цига буг. БIаргадойта а дуьца а хIамаш корадоагIа цига Бокъаьлдар аьлча, хIана бап из озеро. Йоккхе моттиг дIалоац кизга санна цIенача цунна чурча хиво. Цунна йисте дIаотта латт тхо, бIарг хьоасташ хоза ба из, ладувгI оаха цо са мишта доах, маста маьлха эIанапашна къаг хи тIа гIолла лела гор лаца кхоссабенна боккха чкъаьра.

— Чкъаьрий ловзадаьиъал, ахканарча балхий ха хьатIааттай, — йоах тхона юкхе латтача цу хозача боахама накас, цоьна лархIа йиш йоацача кхалсаго А Бурфановас. Ший болх чIоагIIа дукха безаш а бовзаш а я, итт шу соргIча хина цу Iама доал деш йола из энтузиастка. Пхи саг мара вац цо вугаш деш. Амма царех хIараваr ший метта из хилца мегаргвоацаш ва. Дика а дог цIена а бу цар шоай болх.

Оалаш да, цифраша самукъадаккхаш аьле. Амма цар хоза дувц цу эIамигача коллектива балхах. Иштта, 15 эзар сома пайда беннаб лахача шера «сийнача кхайно». 768 центнер да цу Iама чура дахка баькъ дола чкъаьрий, 17 гектар йолча цуи тIехех хIара гектара 16 центнер кхоачаш хул уж. Шер-шера доах колхозо юкъера лаьрхIача 250 центнер чкъаьрий, 300 эзар совгIа карп яха чкъаьра шерага а кхоачабий дорстадеча Iемашка дIахец.

— Укх шера хьувкъам лакхагIа хургба, — йоах А. Бурфановас, шо яхачох тешаш а йолаш, — 20 центнерал чукьнадьа хургьиц хIара гектара тIара чукьа продукци. ПхьайтталагIча пятилетке 500 центнерга кхоачадергда юкъера лаьрхIача шера доаха чкъаьрий. Пайда луш дола дакъа а хинна дIаэттад колхозе чкъаьрий лeладар, кIаьта укхаза лаьрххIа а леладу из гIулакх. ЧIоагIIа теркам тIа а бохийташ Iамаш цIена леладеш, царга хьожаш ба укхаза колхозхой П. Некрасови А. Плотникова. Цар чIоагIIа кхом а беш пайда ийбу чкъаьрашта лаьрхIача доакъарах — ерригa а кхо центнер мара йодац цер кхидеча центнер долта чкъаьрашна. ХIаьта цуига дIабода мах 37 сом да.

Шоаш каралаьца гIулакх дика долла а довзаш лакхьо чкъаьрий леладерца Iамий продуктивность. БIаьсти а аьнна ха йоахлушшохьа керда хий чухеш цар чкъаьрий дорстадеча Iамашка. ХIара гектара 5 — 6 эзар болаш чухец дото бессарла карпа тайпах дола чкъаьрий. Сиха тIакхет чкъаьрашта дозал.

— Агротехника нийса лелае гIерт тхо «сийнача кхай» тIа, — яхаш дувц чкъаьрий леладечо П. Некрасова. — Сезон чакхъялланца йолча хана декадагIа цкъа токс оаха Iамашка хIара гектара 2 — 2,5 центнер йолаш аммиачни селитреи суперфосфати. Цо алсамйовх хи чура Iаламa доакъара ресурсаш. Цул совгIа, хи чургIа лаьтта тIаюала хIамаш дикагIа дегIаяхийтара бет-бетта чукхуо оаха органически удобренеш.

Хан-ханнахьа хьокх оаха Iамашта гонахьара эрзи кхыйола йоархIаши, уж минеральни удобренеех, ширача кхох а еттаи участкашкара доакъара база тоаяра компостор ю оаха. ХIара денна подкормка яра пайда эц ферме комбикормах, — колхозни токашкарча башха маьхе йоацача отходех.

Чкъаьрий дорстадеча Iамашка чухеца пхандаргаш Iаландара боахаме хьаьйй чкъаьрий питомникаш.

Перспектива а йолаш кхоама хургдолчув уйла а еш бу колхоза чкъаьрий леладераша шоай болх. Цар лаьрхIад Шолж-Iаьржача хий тIадувлача моттигашкарча юртбоахама культураш дIаера пайдана йоацача участкашка кхы а 20 гектара тIа Iамаш де. Цу гIулакха долча проектно-сметни документацена хьоттехьа заина даьд. тIадоагIача шера даь даха лаьрхIад Iамарч.

— Иштта отталаьд гIулакх «Красная Армия» оалача колхове меттел яхычахьа а, — йоах Нохч-ГIалгIай чкъаьрий-мелиоративни станце директора В. Копылкова. — Грознениски районерча «Пригородный» яхача совхозе, Сунженски районерча XX-ча партсъезда цIерагIча колхозе раьзэ а болаш хьалльеца чкъаьрий леладра гIулакх.

ХIаьта къаьстта теркам тIаозаш «хIама» да промышленноста балхахой а Iамарчий боахамаш хьаде бовлар. Цу хьакъехьара маьхе опыт Iоалый Грознениски ТЭЦ-2 ДIадвхача шера 14 гектар йолча хий латтача моттига чура 100 центнер чкъаьрий лийцад укхаза. Укх шера 130 гектара боарам болаш да «Грознефтеоргсинтез» яхача объедиенене чкъаьрий леладе даь Iамарч, кхеде царна чухийцад 200 эзар совгIа карп яхача чкъаьрий тайпара шу даьнна пхандаргаш.

Карарча шера торгови организацешка 3500 центнер Iамашкара лийца чкъаьрий дIачудала дош денная республика чкъаьрий леладераша.

Таханарча дийнахьа 700 гектар дIалоацача Iамашка ихеду Нохч-ГIалгIайчен колхозаша, совхозаша, промышленни предприятеша чкъаьрий. ПхьайтталагIча пятилетке яла лаьрхIад 2500 тонн товарни продукци. ЛаьрхIа да хьа а бaь эксплуатаце дIабала садкови тайпара бола кхоь форельни боахам, «Кулеринский» яхача чкъаьрий леладеча боахаме хьаергья карпа тайпагIчен буц качен чкъаьрий эIаминта инкубаторни пхандаргаш кийчдеш йола моттиг.

С. ЛОРСАНУКАЕВ.

КОТАЛО ЯЬККХАЕЦЕ А...

Укх деношка Голландe Маастрихт яхача городе чакхъяьлар дзю-дох йола дерригача дунен чемпионат. Цу яхье дакъа лоацаш хиннача вай мехкарча викалашта юкъе вар Назранере спортсмен, хIана Майкоперча педагогически института студент Парчиев Мухьмад.

1972 шера вера Парчиев Назранерча берий спортивни школа самбо а дзю-до а секце. Сабар долаш, къахьегама тIера болаш хилавах а, тренер Мерешков Яхьъя ше Iомадеча берех дог лазаш хилавах а кастта толамаш даха волалу кIаьнк.

Цох хул самбох а дзю-дох а вола СССР спорта мастер, 1978 шера хиннача Европа къоначa спортсмений чемпионата призер, СССР Германецарча йнай шоза чемпион, 1981 шера городе Тбилиси хиннача халкъашта юкъерча турнира призер. Уж толамаш шовш хьахиллацан царга кхача гIерташ деина а бусса а дукха къахьийгад спортсмена.

Бакъда, Голландe аьттув баланаир цай мехкахочун. приловой кхаь моттигах цхьаккха яьккха ниа дIаккхачанзар цун.

Ала деза, цу тайпарча йоккхача яхьашка Мухьмад духхьашха хилар, тIаккха атта мичад дукхача шерашка опыт Iоаль болча спортсменашца къовсавала.

Котало яьккха еце а цу тайпарча яхьашка дикъа лацар дIахойодача хана а пайдане хургда къоначa спортсмена латара говзал кхы а дикагIа кареерзалра а дегIаккхувлара а.

С. АРЧАКОВ.

ЯЛАТ ЛОЧКЪАДАЬЧОА СУД ЯЬЙ

«Старощедринский» совхоза комбайна тIа болх беш хиннача В. В. Панюшкина 1981 шера 9 июле сарахьа 21 сахьат даьннача хана, Б. Т. Борисенкоца барта а болаш, 291 сом розничи мах бола 1040 килограмм кIа лочкъадаьа. Из кIа хьадьаккхад 10 июле хьалха суд яь хиннача Борисенкогара. Цул совгIа 27 сом 40 кепиги мах бола бахрча лаьха хIамаш а бихьай Борисенкос.

Цу шинне а шоеш къоал дарах чукъарал даьа.

Панюшкина зарий зер ше ах бункер чура кIа шин шуьна къаракъахи 10 сомахи дохкарахи Борисенкос шийга аьннача моттиге Iоссадарахи. Из шита хилар харцдеш вашар комбайнерa алах кIа нийцад аз яхаш хиина Борисенко в.

Из зулам дарах уж шаккхе а уголовни бехктокхаме заар Шелковской районни халкъа судо. Борисенкона чувалав кхо шуи Панюшкина ши шуи ха техай.

Борисенковеи Панюшкинан яь приговор ца хувцаш йитар Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча суда уголовни дешашта йолча коллеге.

Р. БАТХИЕВ, Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча суда председателя заместитель.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Iуйрайара гимнастика.
9.00 — АБВГДейка.
9.30 — «Шоаш, дай-наной».
10.05 — Г. Телеман. Гобойни клавесиннаи йола соната.
10.15 — «Дика — товараш дукхагIа».
10.45 — «Художникаш дола лучарам».
11.15 — «Спортлото» 37-гIа тираж.
11.25 — «СалаIад» IV Дунен халкъашта юкъера фестиваль. Эфиопе халхи (Эфиопи).
12.05 — В. Маяковски стихаш.
12.40 — Халкъ дола СССР халкъа артистка М. Мордасовос.
13.35 — «ВIаргагтушар» — тоша хилларга.
14.30 — Кердалараш.
14.45 — Хоккей йола дунен халкъашта юкъера турнир. «Канада Кубок». Алфинал. Канадера передача.
16.45 — «Борз1 шайрахар» яхa художественни фильм. Эрана тIа даьнна 45 шу ааьрга.
18.15 — Политически обозревателя Ю. А. Летунова хьамахл.
18.40 — Мультфильм.
19.00 — Дунен халкъашта юкъера хоккейх йола турнир «Канада Кубок». Алфинал. Канадера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Раймонд Паулсеи вIашагIъехетар». Музыкальни программа.
22.30 — Хи тIарча спортах Европа чемпионат. Югославера передача.
23.20 — Кердалараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — ДIалоах дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреаташ А. Бахчиева, Е. Сорокинас.
9.35 — Телевизионни документальни фильмай программа.
9.45 — Телестадион.
10.15 — «Бераша — оалларех». Ленинградера передача.
10.55 — «Iуйранара почта» музыкальни программа.
11.15 — Классически хIалтохаргIа ЦС ДСО «Труд» хьалхле яьккхара гIехьа.
12.40 — «Фу? Мича? Маца?» Телевизионни викторина.
13.40 — Революцин поэзи. Фильм-концерт.
14.25 — «Кхерам боаш дIа-хьа лелар».
14.55 — «Даймохк». Фильм-концерт.
15.25 — «Вилсапера бIы». Документальни фильм.
15.45 — Фильм-концерт.
16.45 — «Хи тIарча спорта» Европа чемпионат. Югославера передача.
17.00 — Н. Островский. Н. Соловьев. «Светит, да не греет». Фильм-спектакль.
19.35 — «Саргаьа мертарча кнул» (нохчий меттала).
20.10 — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!».
20.20 — «Скульптор Кербель». Документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Илега доо». Телевизионни художественни фильм. 1—2 серех.

13 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА
ТАНКИСТИЙ ДЕ

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зарядке с дIоаттаIа».
9.05 — Концерт.
9.30 — «Гургалбетта сахьата».
10.00 — «ГIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — Iилмана-популярни программа.
11.45 — «Iуйранара почта». Музыкальни программа.
12.15 — «Деррига цара лоа». Киножурнал.
13.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Адарий хьеск».
14.00 — Бомарше П. «Безумный день, или женитьба Фигаро». Фильм-спектакль.
16.50 — «Кинонкъбара клуб».
17.30 — «38 попугай». Мультфильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Тахан танкистий де». СССР оборона министра заместителя маршала В. И. Петрова къамаьл.
19.00 — Танкистий Декик хетаь концерт.
19.40 — Эрана тIа кинокомеди. «Музыкальни истори».
21.00 — «Ха».
21.35 — Футбольни обозрени.
22.05 — Бетховена «ЙоалгIа симфони».
23.05 — Кердалараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Мехкаш телевизионни студей документальни фильма программа.
9.35 — Литовски ССР заслуженни артиста Р. Катилюса дIадоах кIантий.
10.10 — «Хьайбай дунен тIа».
11.10 — «СалаIад» IV дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Сырница» (Болгаре Халкъа Республика).
11.40 — Спортивни программа. «Хи тIарча спортах йола Европа чемпионат». Югославера передача. Самбо велетиках дунен чемпионат. Францера передача.
12.15 — «Стахановцаш». Телевизионни очерк.
13.20 — Берашта — фильм. «Ванюше северное сияние».
15.05 — Телевизионни документальни фильм.
15.25 — СССР халкъа артиста Е. Нестеренко концерт.
15.50 — «Бахача гонахьа». Останкинерча концертни студера передача.
17.10 — «Хьалхара дега-тIоаш». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. 2 сери.
18.30 — «Иалл гайнара, шиера».
19.00 — «Хи тIарча спортах йола Европа чемпионат». Югославера передача.
19.30 — «Турнпала». Советски гаргле 40 шу даьнгла.
20.00 — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!».
20.15 — Фильм-концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Чаьорда». Художественни фильм.

Газах пайда эцара кхерамзлени кхом беш из йоагаяреи месячник

ГАЗАЦА САБАРЕ ХИЛАЛАШ!

Шун цIагIа йоагIа сийна бос бола цIи хайданеи кхерамзан хилийтара газови приборех пайда мишта эца беза хьалхадоахи шоана:

вашна йолчара газови колонка хьалсаголехьа а лотальчух тIехьагIа а кIур хьалъозаш хий хьаьш;

газови хийдIоахдергах пайда ма эца кIур хьалъозаш вентиляционни канала чура фо хьалъозаш йолча хана мара;

кIури фои хьалъозаш йоацача хана вашна чурча газови колонках пайда эца мегаргбац, хIана аьлча газ еррига яьга а ца йовлаш угарни газах че хьал а йове зулам дила тарлу;

цIен ченаш йIоахьеш йолча газови приборех пайда эцача хана дищ ма лелаш цIагIа цIи йоагаеча кхуврча чу фо кхетийта. Из ду поддувало шибери хьа а йийлае, хьажа деза фо дIачуоза а тунгагIа хьалъозий а. Цу гIулакха кхоачам ба каьхата оасиаг поддувало шIара дIатIайинхьеча. Нагахьа сайна, шIара аьхат дIатIа ца озе кIурэ дIабаьйкха тунгат цIенийча мара пайда эц йиш яц приборех;

газопроводах тхьайрг, кхыйола хIама тесса йиш яц, хIана аьлча турба дIа-хьа соттаеш хеттачара хирхайра дала а цигга гIолла газ араюла а викхе а тарлу;

хIара ваха саг кхетадеш хила веза квартире ше чулута саг «Грозгоргаз» ЭПУ газови приборех пайда эца Iомадеш инструктаж чакхьаккхара ядаь телимя долаш хила везилга;

«Грозгоргаз» ЭПУ-с дIахойт лакхерча дешара заведенешка, техникумашка деша Грозне арахьара тIебаьхка кагирхой общежитешка, частни цIенойка баха ховшабеча хана дIахьокха деза газови приборех пайда эцара кхерамзлен бокъоеш Iомаеш инструктаж чакхьаькхха хилара тешал, хIаьта общежитей коменданташ декхарийла ба из инструктаж чакхьаьккхачул тIехьагIа мара хана а общежитешка а цах чу ца бита;

нагахьа сайна города улицашка гIолла газови, канализационни люкашта, подвалашта, нах бахача а общественни зданей лестничи клеткашта а юкхе шоашта газа хьаж кхете дищ ма лелаш Iалаьмате сиха 04 телефонагIа «Грозгоргаз» ЭПУ аварийни службига хоам бе. Дищ ма делаш дIаухa газ зикка, цIи яккха, доккхий зуламаш де тарлуш йолта. Цхьайкха тайпара йиш яц газ дIаухa моттиг цIераца хьала. ха, хIана аьлча из ЭККХАРГЬЯ!

Газови приборех пайда эцара кхерамзлен бокъонаш йиза кхоачашйича, кхом беш из йоагеш халча мара вIаштIехьдалац город лерттIа газаца Iалашъе.

«ГРОЗГОРГАЗ».

РАДИО

12 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Хьажа1ам чуллам латте». Реновраш (нохчий меттала).
6.55 — Адарий антракт.
7.15 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа.
9.25 — «Къоал». Радиовыпуск (эрсий меттала).
10.15 — «Зlогмоза» Сатирически журнал (нохчий меттала).
10.35 — Ашараш.
11.00 — «Илли юхха». Юрта бохкаме хьалхалаттарашта музыкальни программа (эрсий меттала).
11.40 — «Шун кинижкай тарке тIа» (гIалгIай меттала).
12.10 — «Литература Нохч-ГIалгIайче» (эрсий меттала).
18.00 — «Кавказа lанараш». Радиожурнал (эрсий меттала).
18.30 — «Тха музыкальни галерея» (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — Сайранара музыкальни программа.
19.55 — Ашараши аламагIа востар.
19.35 — Нохч-ГIалгIайчен илли, ашараш.
20.03 — Хьахара ашараш.
20.16 — Ахмиев. «Слат-Нина». Кантата.

13 СЕНТЯБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа.
9.25 — «Шоана дукха деза назмаш» (эрсий меттала).
11.05 — «Социалистически йIаьа дешнаш» (эрсий меттала).
11.30 — «КIиранадийнахьара музыкальни программа».
15.15 — «Дега мIамагIа» (гIалгIай меттала).
16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
16.30 — «Школьни глобусех» Радиовыпуск (эрсий меттала).
18.00 — «Малешица доттагIал дарашта». Концерт (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — «До-ре-ми-фа-соль» эстрадни обозрени.
19.05 — Лирически илли.
19.27 — «Саьъердамерча тахlа тIа» (нохчий меттала).
19.45 — Лирически илли, халхара ашараш.
20.31 — Мендельсон. Концерт.

Хоаттам

Тахан республике тIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, наг-нагахьа цхьацадолча моттигашка кIезига, догIа а делхаш, мелхбоалера секунде 3 — 8 метр сиха мух а болаш. Дагара температура республике 20 — 25, Грозне 22 — 24 градус йIовхал а йолаш ха хила тарлу.

Кхоанен ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, наг-нагахьа догIа а доагIаш, из дикъувкъаш делха а тарлу, мелхбоалера секунда 3 — 8 метр сиха мух а болаш, дегара температура бийсашка 11 — 16, денюшка 18 — 23 градус йIовхал а йолаш ха отта тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

12 сентябрь

С. М. Кирова цIерагIа культура парк. 10.00 Болх беш я аттракционаш, лодочни станци, зоомайданг. Парка радио. 10.00; 14.00. «Тхо Даьхе лораеш ха тIа латт» яха радиоконцерт. 16.00. «СССР халкъашта юкъера хьал» яха лекци «кинолектори». 17.00. Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 19.00. «Сага могаша — общества рузкъа» яха кинофильм. Вьаццара театр.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. Болх беш я ловзарий автоматаш. 11.00. Мультфильмай сборник. 19.00. Кинофильмаш хьокхар.

Химиний культура Дворец. 9.00. «Даькъала хилба юкъ тIа хьатIахьенха мух» яха республике гIолла йола путешестви Бекой яхача юрта бахар. 13.00. «Тхо долча сакъердаме я» яха ловзарий программа. Ловзараш — массоанаш. 17.00. Духовой оркестра концерт. Дукхаезаенна ашараш.

Н. К. Крупскай цIерагIа культура Дворец. 16.00. Кинолектори. «Лоралелаш, бераш» яха беседа. Тематически кино хьокхар.

Пролетбата культура Дворец. 13.00. Болх беш да «Чебурашка» яха берий кинотеатр. 15.00. «Къона юрист» яхача клуба «Хьо СССР гражданин ва» яхача темах йола заседани. 16.00. 69 участка поселка ЦIей.

«Оргтехника» объединене культура Дворец. 11.00. Илли дезарий клуб.

13 сентябрь

С. М. Кирова цIерагIа культура парк. Танкиста Денна хетадаь массови салаIар. 10.00. Болх беш я еррига аттракционаш. Парка радио. 10.00. 14.00. «ТIема машина экипаж» яха радиоконцерт. Парк. 10.00. Кроликаш а пенхарий а леладерий выставка. Кинолектори. 16.00. «Маларахи гIаьле увзарахи доала зе» яха устни журнал. 19.00. «Сага могаша — общества рузкъа» яха кинофильм. Баьццара театр. 17.00. Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. Болх беш я ловзарий автоматаш. 17.00. Кинофильмаш хьокхар.

Химиний культура Дворец. 10.00. «Ориентир» яхача клуба заседани. «Дийла книжка а школерга тургал а моллатIча наьвьа юхьит я» яха утренник. 11.00. Тематически кино хьокхар.

Н. К. Крупскай цIерагIа культура Дворец. 15.00. Болх беш да «Къона ленинец» яха кинотеатр. «Iовдалча Иванушкас ирез мишта лийхад» яха фильм.

Пролетбата культура Дворец. 13.00. Болх беш я «Чебурашка» яха кинотеатр. 17.00. «Маларца къовсам лоттабе беза» яха кинолектори.

«Оргтехника» объединене культура Дворец. 10.00. Дешархочун салоIача денна клуб. 11.00. «Росинка» яха кинотеатр.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахами — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи денощка

СФ00304. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3510.